



Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2020. gada 29. septembrī
(OR. en)

11240/20

UD 240

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsēkretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2020. gada 28. septembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsēkretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	SWD(2020) 213 final
Temats:	KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS 2. divgadu ziņojums par ES muitas savienības izveidē un tās pārvaldībā gūto progresu

Pielikumā ir pievienots dokuments SWD(2020) 213 *final*.

Pielikumā: SWD(2020) 213 *final*



Briselē, 28.9.2020.
SWD(2020) 213 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

2. divgadu ziņojums par ES muitas savienības izveidē un tās pārvaldībā gūto progresu

Saturs

I.	IEVADS	2
II.	KONTEKSTS	3
III.	PROGRESS PRIORITĀRAJĀS JOMĀS	6
	1) <i>Brexit</i> pārvaldība	6
	a) Izstāšanās līgums	6
	b) Darbības pēc izstāšanās līguma noslēgšanas	7
	c) Sarunas par turpmākām attiecībām ar Apvienoto Karalisti	8
	2) Kontroles stiprināšana un krāpniecības novēršana	9
	3) Aktīvāka ES tiesību aktu muitas jomā uzraudzības izmantošana	10
	a) Vienkāršojumu izmantošanas uzraudzība	10
	b) Atzīto uzņēmēju (AEO) programmas uzlabošana	11
	c) Tiesību normu attiecībā uz galvojumiem un atbrīvojumu/atmaksāšanu īstenošanas uzraudzība	12
	d) ES tiesību aktu muitas jomā vienveidīgas piemērošanas uzraudzība	12
	4) Muitas administrāciju efektivitātes uzlabošana	13
	5) Inovāciju izmantošana	14
	a) Vienotais kontaktpunkts	15
	b) Citi inovatīvi tehnoloģiski risinājumi	15
	6) Muitas elektronisko sistēmu un to izmantošanas optimizācija	16
	a) Savienības Muitas kodeksa elektroniskās sistēmas	16
	b) Darbs attiecībā uz elektroniskām sistēmām, kas nav saistītas ar Savienības Muitas kodeksu	18
	c) Muitas ilgtermiņa IT stratēģija	19
	7) E-komercijas radīto problēmu risināšana	20
	8) Muitas savienības kapitalizācija, lai uzlabotu ES drošību	21
	a) Importa kontroles sistēma	21
	b) Darbs ar citām drošības un robežu pārvaldības iestādēm	22
	9) Starptautisko attiecību padziļināšana	23
IV.	SECINĀJUMI	26
	<i>Pielikums: tiesību akti, programmas un elektroniskās sistēmas</i>	27
	a) Tiesību akti, kuru izpildi veic muitas dienesti	27
	b) Muitas programmas	28
	c) Muitas elektroniskās sistēmas	29

I. IEVADS

2016. gada paziņojumā par ES muitas savienības un tās pārvaldības pilnveidošanu¹ Eiropas Komisija izklāstīja stratēģisko redzējumu attiecībā uz muitas savienību ciešākai ES dalībvalstu un Komisijas sadarbībai, lai nodrošinātu labāko iespējamo muitas savienības darbības ieguldījumu ES labklājībā un drošībā.

Lai gan par muitas savienības īstenošanu ir atbildīgas atsevišķu dalībvalstu muitas administrācijas, Komisija paziņojumā norādīja, ka muitas savienība pēc savas būtības paredz valstu administrāciju savstarpēju atkarību. Jaunais regulējums muitas noteikumiem un formalitātēm, kas paredzēts Savienības Muitas kodeksā, kurš stājās spēkā 2016. gadā, var pareizi darboties tikai tad, ja pastāv vienlīdzīgi konkurences apstākļi, visām muitas administrācijām vienādi piemērojot noteikumus, un ja tiks pabeigta kodeksā paredzēto sadarbībspējīgo ES mēroga elektronisko sistēmu izstrāde. Turklāt muitas savienības ietvaros ir jāīsteno ciešāka sadarbība starp muitas dienestiem un citām tiesībaizsardzības iestādēm, kuras veic darbību pie ES robežām, tostarp izmantojot attiecīgo informācijas sistēmu sadarbību. Ir nepieciešama arī visaptverošāka ilgtermiņa stratēģija attiecībā uz muitas elektronisko sistēmu izstrādi un uzturēšanu, jo īpaši ņemot vērā lielās izmaksas. Paziņojumā ir minētas darbības šo mērķu sasniegšanai un pausta apņemšanās iesniegt Padomei un Parlamentam regulāru divgadu ziņojumu par gūtajiem panākumiem saistībā ar attiecīgajām darbībām.

Eiropas Savienības Padome 2017. gada martā publicēja secinājumus², atzinīgi novērtējot paziņojumu un pieprasot sniegt divgadu ziņojumu par gūtajiem panākumiem atsevišķās minētajās jomās, ņemot vērā Muitas sadarbības jautājumu darba grupas mērķus, darbības un sasniegumus, dalībvalstu un Komisijas attiecīgās kompetences, kā arī apjomradītu ietaupījumu un sadarbības radītu ietaupījumu nepieciešamību.

Komisija pirmajā divgadu ziņojumā³ paziņoja par progresu daudzās jomās, kas saistītas ar muitas savienības labāku pārvaldību. Vienlaikus ziņojumā ir minētas prioritārās jomas turpmāku pasākumu veikšanai:

1. *Brexit* pārvaldība;
2. kontroles stiprināšana un krāpniecības novēršana;
3. aktīvākas ES tiesību aktu muitas jomā uzraudzības izmantošana;
4. muitas administrāciju efektivitātes uzlabošana;
5. inovāciju izmantošana;
6. muitas elektronisko sistēmu un to izmantošanas optimizācija;
7. e-komercijas radīto problēmu risināšana;

¹ COM(2016) 813.

² <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7585-2017-REV-1/lv/pdf>

³ COM (2018) 524.

8. muitas savienības kapitalizācija, lai uzlabotu ES drošību;
9. nepārtraukts darbs ar starptautiskajām attiecībām.

Padome atzinīgi novērtēja pirmo divgadu ziņojumu⁴ un aicināja Komisiju nākamajā divgadu ziņojumā sniegt pārskatu par norisēm šajās prioritārajās jomās, attiecīgajā gadījumā arī ņemot vērā Muitas sadarbības jautājumu darba grupas mērķus, darbības un sasniegumus.

Tādēļ šā otrā divgadu ziņojuma mērķis ir sniegt pārskatu par panākto virzību laikposmā no 2018. gada līdz 2020. gada sākumam minētajās prioritārajās jomās, kas saistītas ar muitas savienības pārvaldību. Šis ziņojums ir publicēts un jāsasaistība ar Komisijas Rīcības plānu muitas savienības pacelšanai jaunā līmenī. Līdz ar to šajā ziņojumā ir sniegts atskats uz panākto progresu laikposmā kopš iepriekšējā divgadu ziņojuma publicēšanas 2018. gada vidū, paredzot, ka turpmākie pasākumi šajās un citās prioritārajās jomās tiks aprakstīti rīcības plānā.

II. KONTEKSTS

ES muitas savienība pastāv kopš 1968. gada. Tā aptver visu preču tirdzniecību un attiecas gan uz preču brīvu apriti muitas teritorijā⁵, gan kopējo muitas tarifu un kopējo tirdzniecības politiku attiecībā ar trešām valstīm. Līdz ar to visas ES dalībvalstis piemēro tādas pašas muitas nodokļus importam no valstīm, kas nav Eiropas Savienībā, un ES rīkojas, īstenojot kopēju tirdzniecības politiku, kā viens tirdzniecības bloks, sagatavojot starptautiskos tirdzniecības nolīgumus.

Uz muitas savienību attiecas ekskluzīva ES kompetence⁶, proti, ES viena pati var izdot un pieņemt saistošus aktus. Tomēr atsevišķi dalībvalstu muitas dienesti ir atbildīgi par faktisko muitas savienības īstenošanu. Daudzi komentētāji kritizēja dalībvalstu īstenotās muitas noteikumu piemērošanas atšķirības, norādot, ka tās rada gan dalībvalstu negodīgas konkurences problēmas, gan krāpniecību.

Mūsdienās ES muitas dienestiem ir uzdevums, kas ir ievērojami plašāks par tradicionālo uzdevumu — muitas nodokļu, PVN un akcīzes nodokļa iekasēšanu par precēm, kuras tiek ievestas muitas teritorijā, jo tie arī īsteno tiesību aktus veselības aprūpes, vides aizsardzības, drošuma, drošības un daudzās citās jomās. Muitas pienākumu apjoms parasti palielinās, kad ir nepieciešama jaunu politikas tendenču īstenošana pie ES robežām.

Ieņēmumu iekasēšana

⁴ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5650-2019-INIT/lv/pdf>

⁵ Savienības muitas teritorijā ietilpst Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijas, izņemot dažas dalībvalstu teritorijas, kuras ir izslēgtas vēsturisku un ģeogrāfisku iemeslu dēļ, kā arī Monako teritorija. Saskaņā ar izstāšanās līgumu starp Apvienoto Karalisti un ES uz Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, Normandijas salām un Menas salu līdz pārejas perioda beigām un uz Ziemeļīriju pēc pārejas perioda beigām attiecas ES tiesību akti muitas jomā. Apvienotās Karalistes Akrotiri un Dekelijas suverēno bāzes apgabalu teritorija Kipras salā arī turpmāk būs Savienības muitas teritorijas sastāvdaļa saskaņā ar izstāšanās līgumu.

⁶ Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 3. pants.

- Visā Eiropas Savienībā muitas dienesti katru sekundi apstrādā 27 preces, kuru deklarētā vērtība ir 150 000 EUR; 2019. gadā tie iekasēja nodokļus, kas kopumā veidoja 26 707 miljonus EUR⁷.
- 2018. gadā⁸ valstu muitas dienesti konstatēja, ka ES budžetā ir jāatgūst nesamaksātie nodokļi 584 miljonu EUR apmērā. 2019. gadā konstatētā summa bija par 121 miljonu EUR (20,7 %) mazāka.

Cīņa pret terorismu un organizēto noziedzību

- Muitas dienesti 2019. gadā ES kopumā konfiscēja 400 tonnas narkotiku. Salīdzinot daudzumus, par kuriem 26 dalībvalstis ziņoja 2019. gadā, ar 2018. gada vērtībām (472 tonnas), var novērot konfiscēto narkotiku daudzuma samazinājumu.
- Šaujamieroču kontrole ir ES nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas stratēģijas būtiska sastāvdaļa. ES muitas dienesti 2019. gadā kopumā konfiscēja 3699 šaujamieroču vienības — tas ir būtisks palielinājums (41 %) salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (2621 vienība).
- Kopējais muitas dienestu konfiscēto nelikumīgas tabakas izstrādājumu un cigarešu skaits 2019. gadā bija 3,5 miljardi vienību, kas ir par 15,3 % mazāk nekā 2018. gadā (4,1 miljards). Tomēr minētā vērtība ir gandrīz vienāda ar 3,3 miljardiem vienību, kas konfiscētas 2017. gadā.
- Naudas aprīte tiek kontrolēta, lai apkarotu pieaugošo starptautisku nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu, kas apdraud ES pilsoņu drošību. Muitas dienesti reģistrēja gandrīz 13 104 nepareizu skaidras naudas deklarāciju konstatētos gadījumus (11,5 % no visām deklarācijām) no kopumā 113 036 skaidras naudas kontroles deklarācijām, kas aizpildītas 2019. gadā. Šo pārkāpumu vērtība bija 330,9 miljoni EUR. Kopumā tā palielinājās salīdzinājumā ar 2018. gadu, kad tika aizpildīta 102 561 skaidras naudas kontroles deklarācija un dalībvalstis reģistrēja gandrīz 12 000 nepareizu skaidras naudas deklarāciju konstatētos gadījumus, kuru vērtība bija 326 miljoni EUR.

Intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzība — viltotu preču konfiskācija⁹

- Eiropas Komisija publiskoja skaitļus, kas liecina, ka ES importēto viltoto preču pārtveršanas gadījumu skaits 2018. gadā pieauga, jo pa pastu un eksprespastu tika nosūtīts daudz sīkpaku. Lai arī kopējais aizturēto preču daudzums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ir samazinājies, pārtverto sūtījumu skaits strauji pieauga no 57 433 2017. gadā līdz 69 354 sūtījumiem 2018. gadā. 2018. gadā tika aizturēti gandrīz 27 miljoni preču, kas radīja intelektuālā īpašuma tiesību (IĪT) pārkāpumus un kuru vērtība melnajā tirgū bija gandrīz 740 miljoni EUR.
- Aizturēto preču saraksta galvenā kategorija bija cigaretes, kas veidoja 15 % no aizturēto preču kopējā daudzuma. Tām sekoja rotaļlietas (14 %), iepakojuma materiāli (9 %), etiķetes, birkas un uzlīmes (9 %) un apģērbs (8 %). Gandrīz 37 % no aizturēto preču kopējā skaita veidoja produkti personīgai ikdienas lietošanai mājās, piemēram, ķermeņa kopšanas līdzekļi, zāles, rotaļlietas un sadzīves elektropreces.

⁷ Avots: Eiropas Komisijas Nodokļu politikas un muitas savienības ģenerāldirektorāts — Muitas savienības darbības tīkls.

⁸ Avots: Eiropas Komisijas Budžeta ģenerāldirektorāts.

⁹ Avots: Ziņojums par ES muitas darbu intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanā: rezultāti pie ES robežām, 2018. https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/2019-ipr-report.pdf

Muitas dienestiem vienmēr jānodrošina līdzsvars starp efektīvu muitas kontroli un likumīgas tirdzniecības veicināšanu, jo tirdzniecība ir svarīgs priekšnoteikums ES ekonomiskajai labklājībai. ES un ES dalībvalstis ir parakstījušas pārskatīto Kioto konvenciju¹⁰, kas sekmē tirdzniecību, izmantojot vienkāršas un tirdzniecību veicinošas, kā arī efektīvas muitas procedūras. Tāds pats mērķis ir noteikts PTO tirdzniecības atvieglošanas nolīgumā, kuru ES arī ir parakstījusi.

ES īpatsvars pasaules tirdzniecībā (15,2 %) 2018. gadā palielinājās par gandrīz vienu ceturtdaļu procentu punkta salīdzinājumā ar 2017. gadu. *Jaunākie pieejamie dati*¹¹ liecina, ka katru mēnesi ES 27 valstis eksportēja uz pārējām pasaules valstīm preces aptuveni 180 miljardu EUR vērtībā un importēja preces aptuveni 150 miljardu EUR vērtībā. ES tirdzniecības pieauguma dēļ ar pārējām pasaules valstīm palielinājās ES muitas dienestu darba slodze, savukārt muitas darbinieku skaits tajā pašā laikposmā ES kopumā nedaudz samazinājās līdz 89 652, salīdzinot ar 89 771 darbinieku 2017. gadā.

Tirdzniecības plūsmu pārvaldība pāri ES robežām¹²

- ES tirgotāji mūsdienās elektroniski iesniedz gandrīz 100 % muitas deklarāciju. Vidējā valstu muitas IT sistēmu pieejamība ES ir 99,95 % (2019. gadā) un ir palielinājusies par 0,4 %, salīdzinot ar 2018. gada pieejamības rādītājiem. Tas liecina, ka ES muitas dienesti turpina izmantot pilnībā elektronisku un sadarbībspējīgu vidi.
- Muitošanas procedūras ātrums ir diezgan liels. Muitošana standarta procedūrā (t. i., neizmantojot vienkāršotas procedūras) iesniegtām importa muitas deklarācijām parasti aizņem vienu stundu (91,7 % 2019. gadā un 92,2 % 2018. gadā). Muitošana 1 stundas laikā eksporta muitas deklarācijām, kas iesniegtas standarta procedūrā, 2019. gadā samazinājās līdz 82 % (91 % 2018. gadā).
- 2019. gadā tika piešķirtas 1945 jaunas atzīto uzņēmēju (AEO) atļaujas, tātad gada beigās bija 18 400 derīgas AEO atļaujas, turpinot pieauguma tendenci. (2018. gadā — 17 135 atzīto uzņēmēju atļaujas).
- 2019. gadā atzītie uzņēmēji bija iesaistīti piegādes ķēdē attiecībā uz 79 % muitā deklarēto preču (imports un eksports kopā). Šī vērtība ir palielinājusies salīdzinājumā ar diviem iepriekšējiem gadiem (attiecīgi 75 % un 74 %).

Muitas iestādes ES muitas savienībā piemēro daudzus ES tiesību aktus, tostarp: Savienības Muitas kodeksu, kas ir spēkā kopš 2016. gada, Konvenciju par tranzītu, ES tiesību aktus attiecībā uz produktu drošības, veselības un vides aizsardzības standartiem, Regulu (EK) Nr. 515/97 muitas krāpšanas apkarošanai un muitas sadarbības nolīgumus un tiesību normas

¹⁰ Pasaules Muitas organizācijas Starptautiskā konvencija par muitas procedūru vienkāršošanu un saskaņošanu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:21973A0518\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:21973A0518(01))

¹¹ Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/euro-indicators/international-trade>

¹² Avots: Eiropas Komisijas Nodokļu politikas un muitas savienības ģenerāldirektorāts — Muitas savienības darbības tīkls.

attiecībā uz muitu un tirdzniecības veicināšanu ES tirdzniecības un partnerības nolīgumos ar citām valstīm. *Plašāku informāciju skatīt pielikumā.*

Muitas dienesti savstarpēji sadarbojas un apmainās ar paraugpraksi, izmantojot kopīgus pasākumus, seminārus, apmācības, projektu grupas, darba vizītes un pārrobežu darbības, kuras tiek finansētas ES divu rīcības programmu muitas jomā ietvaros (Muita 2020 un *Hercule II/III*). *Sīkāku informāciju skatīt pielikumā.*

Kopš muitas savienības izveides tā ir piedzīvojusi vairākus digitālas modernizācijas posmus. Kopš 1990. gadu beigām, kad tika ieviesta jauna sistēma muitas tranzīta procedūru digitālai apstrādei, ir izveidotas daudzas citas muitas elektroniskās sistēmas. Svarīgs muitas IT slodzes faktors ir dažu esošo elektronisko sistēmu jaunināšana un dažu jaunu sistēmu izstrāde, lai pārvaldītu visas muitas formalitātes saskaņā ar Savienības Muitas kodeksu. Kopumā 17 jaunināto vai jauno sistēmu pabeigšanas termiņš ir 2025. gada beigas. Elektroniskās sistēmas ietver 14 Eiropas sistēmas (dažās ietilpst gan ES mēroga, gan valstu elementi) un 3 tikai valsts līmeņa sistēmas. Citu elektronisko sistēmu mērķis ir atbalstīt muitas iestādes un/vai sniegt palīdzību importētājiem un eksportētājiem. *Sīkāku informāciju par visām šajā ziņojumā minētajām elektroniskajām sistēmām skatīt pielikumā.*

III. PROGRESS PRIORITĀRAJĀS JOMĀS

Komisija pirmajā divgadu ziņojumā norādīja, ka muitas savienība nevar būt statiska. Tirgi, tirdzniecība un tehnoloģijas ir dinamiskas, un muitas savienībai ir jāatbalsta šīs tendences. Lai tā būtu, dalībvalstu muitas dienesti nedrīkst aprobežoties ar muitas savienības labākas pārvaldības nodrošināšanu (izmantojot labāku tiesisko regulējumu, darba metodes, IT sistēmas u. c.) un tiem jāizvērtē jaunas stratēģijas, pieejas un darbības veidi, jo īpaši ņemot vērā mazāku resursu radītās grūtības un lielākas atbildības iespējamību nākotnē. Ņemot to vērā, Komisija izvirza prioritāro jautājumu sarakstu pastāvīgai muitas politikas izstrādei. Pēdējo divu gadu laikā šajos jautājumos ir panākta tālāk aprakstītā virzība.

1) *Brexit* pārvaldība

a) Izstāšanās līgums

Apvienotā Karaliste formāli paziņoja par savu nodomu izstāties no Eiropas Savienības 2017. gada 29. martā. Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 50. pantā aprakstīto procedūru Apvienotajai Karalistei sākotnēji bija jāpabeidz izstāšanās no ES ne vēlāk kā 2019. gada 29. martā (tas vēlāk tika pagarināts). Pamatojoties uz iepriekš minēto, Eiropas Komisija, sākot no 2018. gada, organizēja vairākus tehniskos seminārus, veica novērtējumus un koordinēšanas pasākumus ar dalībvalstīm, lai sagatavotos vairākiem scenārijiem, tostarp:

- “bezlīguma” iznākumam (Apvienotās Karalistes izstāšanās bez izstāšanās līguma),
- Apvienotās Karalistes pievienošanās Konvencijai par kopīgu tranzīta procedūru un

- “sakārtota” izstāšanās, kas tiek īstenota saskaņā ar izstāšanās līgumā paredzētajiem noteikumiem.

Komisijas nodokļu politikas un muitas dienesti sniedza tehnisko atbalstu sarunu kārtās par izstāšanās līgumu ar Apvienoto Karalisti kopš to uzsākšanas 2017. gada jūnijā.

Pēc vienošanās starp abām pusēm 2019. gada oktobrī par izstāšanās līguma tekstu, kā arī politiskās deklarācijas, ar ko nosaka satvaru turpmākajai ES un Apvienotās Karalistes partnerībai, un pēc tam, kad Apvienotā Karaliste to bija ratificējusi, Eiropas Parlaments deva piekrišanu 2020. gada 29. janvārī. Eiropas Savienības Padome pieņēma lēmumu par tā noslēgšanu 2020. gada 30. janvārī, paredzot tā stāšanos spēkā 2020. gada 1. februārī. Saskaņā ar izstāšanās līgumu pārejas periods ilgs līdz 2020. gada 31. decembrim, paredzot iespēju vienu reizi to pagarināt par laikposmu līdz diviem gadiem. Apvienotā Karaliste 2020. gada 12. jūnijā paziņoja, ka nepieprasīs šādu pagarinājumu.

Ar izstāšanās līgumu paredz nosacījumus par Apvienotās Karalistes sakārtotu izstāšanos no ES, un tajā ir divi galvenie dokumenti:

- a) pats izstāšanās līgums, tostarp Protokols par Īriju un Ziemeļīriju, Protokols par suverēnajiem bāzes apgabaliem Kiprā un Protokols par Gibraltāru¹³;
- b) Politiskā deklarācija¹⁴, kurā izklāstīts Apvienotās Karalistes un Eiropas Savienības turpmāko attiecību satvars.

b) Darbības pēc izstāšanās līguma noslēgšanas

Ir veikts vai tiek gatavots būtisks darbs saistībā ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no Savienības, kuras rezultātā atkal tiks ieviesta muitas kontrole un procedūras preču tirdzniecībā ar Apvienoto Karalisti pēc pārejas perioda beigām neatkarīgi no turpmākajiem pasākumiem, par kuriem vienosies Apvienotā Karaliste un ES. Tas attiecas uz šādiem elementiem:

- *Apvienotās Karalistes pievienošanās Konvencijai par kopīgu tranzīta procedūru samazinās formalitātes pie robežām un ievērojami veicinās preču pārvietošanu Apvienotajā Karalistē (t. i., tā dēvētajā “sauszemes savienojumā” starp Īriju un pārējo ES),*
- *sīki izstrādātu norādījumu un paziņojumu ieinteresētajām personām publicēšana attiecībā uz dažādiem ar muitu, PVN un akcīzes nodokli saistītiem aspektiem bezlīguma izstāšanās gadījumā. Tā kā pārejas perioda beigās notiks sakārtota izstāšanās, ir sagatavoti norādījumi un paziņojumi ieinteresētajām personām attiecībā uz pārejas perioda beigām, tostarp izstāšanās līguma īstenošanu un jautājumiem, kuri nav ietverti izstāšanās līgumā,*

¹³ https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/eu-uk-withdrawal-agreement_lv

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/files/political-declaration_en

- *papildu tehniskie semināri ES 27 valstīm* par muitu, izcelsmes noteikumiem, PVN un akcīzes nodokļiem,
- *papildu sanāksmes ar “G5” dalībvalstu grupu*, kuras visvairāk ietekmē satiksme Lamanša kanālā (BE, NL, FR, DE un IE),
- *informēšanas kampaņa* (īpaša tīmekļa lapa portālā *Europa*, sociālie plašsaziņas līdzekļi, informācijas izplatītāji un ierobežota drukas materiālu izmantošana, kā arī darba uzsākšana saistībā ar elektronisko nanomācību moduļiem par izstāšanos), kas paredzēti tirgotājiem, kuriem pagaidām nav pieredzes muitas procedūru jomā (galvenokārt MVU, kuri veic darbību tikai vienotajā tirgū),
- *regulāra saziņa ar uzņēmējiem*, galvenokārt ar Tirdzniecības kontaktu grupas starpniecību, kuru vada TAXUD ĢD un kurā ietilpst vairāk nekā 30 tirdzniecības apvienības,
- *IT sagatavošana*, kas ietver vērā ņemamu darbu saistībā ar izstrādes un testēšanas pasākumiem, kas vajadzīgi Apvienotās Karalistes atvienošanai no muitas un nodokļu Eiropas IT sistēmām,
- *Savienības Muitas kodeksa tiesību aktu kopuma grozījumu sagatavošana* (lai atspoguļotu izmaiņas, kas nepieciešamas saistībā ar Apvienotās Karalistes izstāšanos un pārejas perioda beigām).

Citi uzsāktie darbi ietver īpašu sanāksmju rīkošanu ar Apvienotās Karalistes iestādēm, Darba grupu attiecībām ar Apvienoto Karalisti, TAXUD ĢD un citiem Komisijas dienestiem, lai izvērtētu abu pušu veiktos Protokola par Īriju un Ziemeļīriju īstenošanas pasākumus. Tiks sniegti arī papildu norādījumi ieinteresētajām personām attiecībā uz Protokola par Īriju un Ziemeļīriju īstenošanu, jo muitas dienestiem Ziemeļīrijā būs jāpiemēro Savienības tiesību akti muitas jomā. Turklāt Ziemeļīrijas muitas dienestiem tiks nodrošināta piekļuve Savienības muitas elektroniskajām sistēmām, ja šāda piekļuve ir absolūti nepieciešama attiecīgo tiesību aktu piemērošanai. Līdz pārejas perioda beigām ir jāatrisina vairākas ar to saistītas organizatoriskas un praktiskas īstenošanas problēmas.

c) Sarunas par turpmākām attiecībām ar Apvienoto Karalisti

ES Padome 2020. gada 25. februārī apstiprināja sarunu pilnvaras attiecībā uz partnerības nolīgumu ar Apvienoto Karalisti, un 2020. gada martā tika uzsāktas sarunas ar Apvienoto Karalisti.

Politiskajā deklarācijā kā mērķi ir norādītas vērienīgas tirdzniecības attiecības, izveidojot brīvās tirdzniecības zonu, kurā nav tarifu un kvotu visās nozarēs un kura balstās uz noteikumiem, kas nodrošina vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Šīm attiecībām būtu pēc iespējas jāsekmē tirdzniecība un investīcijas starp pusēm, vienlaikus respektējot ES vienotā tirgus un muitas savienības integritāti. Tomēr jāņem vērā, ka jebkurā gadījumā turpmākās attiecības nedos tiesības neievērot muitas formalitātes ES un Apvienotās Karalistes tirdzniecībā.

Muitas sadarbības jomā mērķis ir veicināt tirdzniecību, pilnībā ievērojot pušu tiesisko kārtību un aizsargājot to finanšu intereses. Tas attiecībā uz ES jo īpaši nozīmē Savienības Muitas kodeksa pilnīgu piemērošanu.

Politiskā deklarācija un sarunu pilnvaras, kas minētas iepriekš, attiecas arī uz noteikumiem par administratīvo sadarbību muitas un PVN jautājumos, savstarpējo palīdzību, tostarp nodevu un nodokļu atgūšanai, un informācijas apmaiņu krāpniecības un citu nelikumīgu darbību novēršanai.

Muitas sadarbība var ietvert arī uzticamo tirgotāju programmu atzīšanu (“atzītie uzņēmēji”). Tai arī būtu jāgarantē atbilstoša intelektuālā īpašuma tiesību izpilde uz robežām.

Attiecībā uz izcelsmes noteikumiem mērķis ir ietvert līgumā atbilstošus un modernus izcelsmes noteikumus, kas nodrošina, ka priekšrocības piemēro tikai izstrādājumiem, kuros ir pietiekams pušu izcelsmes saturs, tajā pašā laikā ieviešot pierādījumu sniegšanas un pārbaudes mehānismus, kuri nodrošina minēto izcelsmes noteikumu efektīvu īstenošanu.

2) Kontroles stiprināšana un krāpniecības novēršana

Pēdējo gadu laikā ES ir veikusi daudzus pasākumus, lai apkarotu krāpniecību muitas jomā:

- **Savienības Muitas kodekss** Kodeksa, kuru piemēro kopš 2016. gada, galvenais uzdevums ir labāka Savienības finanšu resursu (pašu resursu) aizsardzība. Tā mērķi: i) aizsardzība pret krāpšanu (likumdošanas nepilnību novēršana, nekonsekventas interpretācijas un noteikumu piemērošanas novēršana un elektroniskās piekļuves attiecīgajai informācijai nodrošināšana muitas dienestiem), ii) saskaņotākas un standartizētākas dalībvalstu veiktas muitas kontroles nodrošināšana, pamatojoties uz kopēju riska pārvaldības sistēmu un elektronisku sistēmu tās īstenošanai, un iii) kopējas apliecinājumu sistēmas nodrošināšana. Šie pasākumi ir paredzēti ne tikai, lai labāk aizsargātu ES finansiālās intereses un ES pilsoņu drošību un drošumu, bet arī lai novērstu pret konkurenci vērstu rīcību dažādos ES ieviešanas un izvešanas punktos. Visi konstatētie trūkumi tiek novērsti, pastāvīgi veicot kodeksa grozījumus un jaunināšanu.

- **Kopējie riska kritēriji un finanšu risku standarti** Muitas dienesti kopš 2005. gada veic riska pārvaldību, pamatojoties uz ES kopējo riska pārvaldības sistēmu. Šī sistēma ietver vairākus pasākumus, lai sniegtu dalībvalstīm atbalstu sistēmiskai finanšu risku novēršanai. Komisija 2018. gadā pieņēma īstenošanas lēmumu, ar ko nosaka kopējos riska kritērijus un finanšu risku standartus. Dalībvalstis 2019. gada beigās apstiprināja norādījumus par finanšu risku kritēriju īstenošanu, kuru mērķis ir nodrošināt kopēju lēmuma un tā galveno elementu interpretāciju, lai nodrošinātu pareizu īstenošanu un novērstu atšķirīgu interpretāciju. Norādījumi tika iecerēti kā instruments, kuru var regulāri pārskatīt, lai ņemtu vērā finanšu risku pastāvīgo attīstību saistībā ar nepieciešamību identificēt jaunus draudus un tendences un reaģēt uz tiem. Komisija pastāvīgi sniedz atbalstu dalībvalstīm attiecībā uz lēmuma par finanšu risku kritērijiem īstenošanu.

- **E-komercija** Muitas dienesti arī atbalsta jaunus PVN noteikumus, kas tiek īstenoti, lai novērstu krāpniecību un nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus e-komercijai (zemas vērtības sūtījumi). Ir pieņemti attiecīgie muitas noteikumi par PVN iekasēšanu un saistītās informācijas apmaiņu, un notiek procedūru un IT sistēmu ieviešana. Komisija arī ir izveidojusi projekta grupu, lai risinātu vērtības pazemināšanas problēmu, kas ir īpaši akūta e-komercijas kontekstā (skatīt tālāk iedaļu par e-komerciju).

- **Muitas procedūra 42/63** Turklāt muitas dienesti atbalsta centienus nodokļu jomā cīņai pret krāpšanu. Muitas procedūra 42/63 (CP42/63) ļauj veikt preču importēšanu vai atpakaļiešanu ES, nemaksājot PVN, kamēr preces nav sasniegušas galamērķa dalībvalsti. CP42 ir būtisks vienkāršojums likumīgas uzņēmējdarbības gadījumā, taču pastāv nopietnas bažas, ka CP42 tiek izmantota ļaunprātīgi, lai izvairītos no PVN un nemaksātu nodokļus. Padomes Regula (ES) Nr. 904/2010 2018. gadā tika grozīta, lai risinātu šo problēmu. Cita starpā tajā bija paredzēta muitas dienestu piekļuve PVN informācijas apmaiņas sistēmai tādu importētāju PVN numuru pārbaudei, kuri veic no PVN atbrīvota importa darījumus, un nodokļu administrācijām piekļuvi muitas novērošanas elektroniskajai sistēmai no PVN atbrīvotu importa darījumu pārbaudei. Regula stājās spēkā 2020. gadā, un paredzams, ka tā ietekmēs krāpniecību saistībā ar importēšanu, kas atbrīvota no PVN, gan PVN, gan muitas jomā (vērtības pazemināšana).

3) Aktīvāka ES tiesību aktu muitas jomā uzraudzības izmantošana

Uzraudzība būtībā ir viens no rīkiem, lai atbalstītu efektīvu un pareizu ES tiesību aktu muitas jomā īstenošanu un noteiktu jomas, kurās var būt vajadzīgi papildu pasākumi un juridiski pielāgojumi. Uzraudzības pasākumi arī var palīdzēt pilnīgāk novērtēt, cik sekmīgi darbojas ES muitas savienība kopumā. Dažas problēmas, kas konstatētas uzraudzības pasākumu rezultātā, var efektīvāk risināt, izmantojot vairāk uz sadarbību vērstus instrumentus, piemēram, spēju veidošanu, paraugprakses izstrādi un salīdzinošo novērtēšanu. Citām problēmām būs nepieciešams stingrāks regulējums vai steidzama ES rīcība.

Uzraudzības pasākumi ir daudzveidīgi — no anketu nosūtīšanas dalībvalstīm un paraugprakses noteikšanai līdz apmeklējumu rīkošanai un uzmanības vēršanai uz spēju veidošanu. Programmas “Muita 2020” ietvaros attiecībā uz kopīgiem uzraudzības pasākumiem pastāv noteikums, kas ļauj finansēt pasākumus, kuri ietver sadarbību starp iesaistītajām valstīm, to muitas dienestiem un to amatpersonām.

Pēdējo gadu laikā uzraudzības pasākumi galvenokārt ir notikuši tālāk minētajās jomās, un paredzams, ka turpmāk tie tiks īstenoti arī citās jomās:

a) Vienkāršojumu izmantošanas uzraudzība

Komisijas muitas dienesti 2019. gada novembrī sāka uzraudzību attiecībā uz vienkāršojumu īstenošanu un muitas atļauju atkārtotu novērtēšanu. Šajos uzraudzības apmeklējumos piedalījās vienkāršojumu jomas eksperti no dalībvalstīm, kurās netika veikti apmeklējumi. Kopumā apmeklējumi tika vai līdz 2021. gada sākumam tiks veikti desmit dalībvalstu

reprezentatīvā izlasē (AT, FR, LT, BE, DK, DE, IT, HR, SI, NL), ņemot vērā situācijas normalizēšanos pēc Covid-19.

Uzraudzības mērķis ir nodrošināt, ka visas ES dalībvalstis pareizi un saskaņoti piemēro Savienības Muitas kodeksu. Komisijas dienesti jo īpaši vēlas novērtēt, kā dalībvalstis piemēro kodeksā paredzētos vienkāršojumus. Pirmajā posmā uzraudzība tika vērsta uz vienkāršotām deklarācijām un vienkāršojumu, kas zināms kā “ieraksts deklarētāja reģistros”. Mērķis bija nodrošināt, ka apmeklētās dalībvalstis ir pareizi atkārtoti novērtējušas tādas atļaujas izmantot vienkāršojumus, kas piešķirtas pirms kodeksa stāšanās spēkā. Tika novērtēti arī tas, kā dalībvalstis piemēro muitas kontroli, un šiem uzdevumiem pieejamo resursu efektivitāte un lietderība. Uzraudzības ietvaros arī jāņem vērā muitas vienkāršojumu un tirdzniecības veicināšanas pasākumu efektivitāte, un tās rezultātā ar laiku varētu tikt veikti likumdošanas uzlabojumi vai norādījumu precizējumi par vienkāršojumu piemērošanu.

Ir paredzēts, ka šo pasākumu noslēgumā tiks publicēts vispārējs ziņojums par uzraudzības iznākumu.

b) Atzīto uzņēmēju (AEO) programmas uzlabošana

Atzīto uzņēmēju (AEO) programma tika ieviesta ES tiesību aktos muitas jomā 2005. gadā kā daļa no vairākiem Muitas kodeksa grozījumiem attiecībā uz drošību. Tās mērķis bija nodrošināt un veicināt starptautiskās tirdzniecības piegādes ķēdes saskaņā ar principiem, kas paredzēti Pasaules Muitas organizācijas Pamatstandartos pasaules tirdzniecības drošībai un sekmēšanai (“SAFE pamatstandarti”), kuru mērķis ir mazināt starptautisko terorismu un nodrošināt ieņēmumu iekasēšanu, vienlaikus veicinot tirdzniecību visā pasaulē. Programmas ietvaros uzņēmumi, kuri brīvprātīgi izpilda kritērijus, kas paredzēti ES tiesību aktos muitas jomā, cieši sadarbojas ar muitas dienestiem, lai uzlabotu piegādes ķēžu drošību. Par to minētie uzņēmumi saņem tiesību aktos noteiktās priekšrocības, tostarp vieglāku piekļuvi muitas vienkāršojumiem, retākas fiziskās un dokumentu pārbaudes un labvēlīgākus nosacījumus.

Pēdējos gados komentētāji, tostarp jo īpaši Eiropas Revīzijas palāta, ir izteikuši kritiskas piezīmes par ES AEO programmu, norādot, ka AEO neatbilst tiesību normām un ka dalībvalstis neveic pietiekamu AEO kontroli. Īpašajā ziņojumā Nr. 12/2019 ERP pieprasīja vērst lielāku uzmanību attiecībā uz tādu AEO atbilstību prasībām, kuriem piešķirts nodokļa atbrīvojums zemas vērtības sūtījumiem, īpaši pievēršot uzmanību eksprespasta un pasta operatoriem¹⁵.

Rezultātā Komisijas muitas dienesti ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm izstrādāja aptverošu stratēģiju un metodiku, lai veicinātu vienotu un apņēmīgāku programmas īstenošanu un turpinātu tās ilgtspējas stiprināšanu. Ir apstiprināts un uzsākts sīki izstrādātu pasākumu kopums, tostarp izbraukuma pārbaudes uz visām dalībvalstīm, mehānismi ciešākai

¹⁵ Īpašais ziņojums Nr. 12/2019 “E-komercija: vēl jārisina daudzas problēmas, kas saistītas ar PVN un muitas nodokļa iekasēšanu”.

sadarbībai starp *AEO* un riska pārvaldības ekspertiem dalībvalstīs un uzraudzības seminārs ar *AEO* un ekspertiem revīzijas jomā.

Pasākumu īstenošana sākās 2019. gada jūnijā un turpināsies vairākus gadus. Līdz šim ir veikti faktu vākšanas apmeklējumi 12 dalībvalstīs, un līdz 2020. gada beigām ideālā variantā būtu jābūt īstenotiem apmeklējumiem visās 27 ES dalībvalstīs. Visi izbraukuma apmeklējumi tika veikti, pamatojoties uz kopēju iepriekš apstiprinātu programmu (uzraudzība, iekšējā kontrole, saikne starp *AEO* un riska pārvaldību un eksprespasta un pasta operatoru apmeklējumi, ja tie ir *AEO*), lai varētu veikt salīdzināšanu. Apmeklējumos piedalījās Komisijas dienesti, kā arī dalībvalstu eksperti *AEO* jautājumos. Apmeklējumu mērķis cita starpā bija noteikt labas prakses, ko citas dalībvalstis varētu atkārtot, tādējādi veicinot vienveidīgāku un saskaņotāku noteikumu *AEO* jomā īstenošanu ES līmenī.

Līdz šim veiktie apmeklējumi liecina, ka pastāv daudzas labas prakses, piemēram, tirgotāju apmācība un informētības veicināšana, *AEO* uzraudzība un datubāzu izstrāde. Problēmjautājumi cita starpā bija sadarbības trūkums starp *AEO* un riska pārvaldības ekspertiem muitas dienestos, saskaņotas pieejas trūkums attiecībā uz uzraudzības pasākumiem, kā arī eksprespasta operatoru izpratnes trūkums par to pienākumiem saistībā ar neatbilstībām to klientu sniegtajos datos.

c) Tiesību normu attiecībā uz galvojumiem un atbrīvojumu/atmaksāšanu īstenošanas uzraudzība

Komisijas muitas dienesti 2019. gada jūlijā uzsāka uzraudzību, lai novērtētu Savienības Muitas kodeksa noteikumu īstenošanu attiecībā uz galvojumiem un atbrīvojumiem/atmaksāšanu, nosūtot visām dalībvalstīm anketu. Pamatojoties uz anketas atbilžu analīzi, ir paredzētas citas darbības, tostarp uzraudzības apmeklējumi, ja tas uzskatāms par nepieciešamu.

Vispārējais mērķis ir gūt priekšstatu par to, kā valsts muitas dienesti ir īstenojuši šīs tiesību normas, attiecīgajos gadījumos atjaunināt esošos norādījumus un vajadzības gadījumā veikt korektīvas darbības.

d) ES tiesību aktu muitas jomā vienveidīgas piemērošanas uzraudzība

Komisijas dienesti 2018. gadā uzsāka visu dalībvalstu horizontālu aptauju, lai uzraudzītu Savienības Muitas kodeksa 18. un 52. panta piemērošanu saistībā ar universālo pakalpojumu sniedzēju ieturētajām maksām par zemas vērtības pasta sūtījumiem.

Līdzīgs pasākums tika uzsākts 2019. gadā saistībā ar muitas parāda paziņojumu noilgumu saskaņā ar kodeksa 103. pantu.

Tā mērķis ir gūt izpratni par to, kā dalībvalstis īstenojušas šos kodeksa noteikumus, un vajadzības gadījumā īstenot turpmākus pasākumus, tostarp pārkāpumu procedūras.

4) Muitas administrāciju efektivitātes uzlabošana

Pēdējos gados programmas “Muita 2020” ietvaros ir veikti centieni uzlabot muitas administrācijas efektivitāti; tā nodrošina dažādus instrumentus, lai atbalstītu un uzlabotu muitas savienības pienācīgu darbību un modernizāciju.

Programma atbalsta muitas savienības prioritāšu sasniegšanu, galvenokārt izveidojot datorizētu muitas vidi (t. i., muitas elektronisko sistēmu izstrāde). Lielākā programmas finansējuma daļa (aptuveni 80 %) tiek izmantota Eiropas informācijas sistēmu darbības nodrošināšanai, savukārt atlikusī daļa sedz muitas dienestu sadarbības un apmācības izmaksas.

Lai gan programmas pasākumi galvenokārt paredzēti muitas administrācijām, tie nodrošina netiešus ieguvumus arī uzņēmējiem, proti, efektīvākas procedūras, pateicoties programmas centieniem nodrošināt, ka valstu muitas administrācijas uzlabo savu darbu un informācijas apmaiņu. Konkrētāk, uzņēmēji var izmantot noteiktas muitas informācijas sistēmas vienkāršotu un standartizētu muitas procedūru ietvaros, piedalīties dažos kopīgos pasākumos, kā arī piedalīties noteiktos e-mācību moduļos. Lai gan programma neparedz tiešu Eiropas pilsoņu iesaistīšanu, tā attiecas uz tiem svarīgiem jautājumiem, kas saistīti ar drošumu, drošību un tirdzniecības veicināšanu, piemēram, cīņu ar kontrabandu un krāpšanu, kā arī pilsoņu aizsardzību pret drošības apdraudējumiem.

Pēdējo gadu galvenie sasniegumi

- *IT attīstība* Kopš programmas sākuma ir notikušas daudzas izmaiņas IT jomā un IT vides pielāgojumi Savienības Muitas kodeksam — to rezultātā kopumā ir izveidotas 54 Eiropas informācijas sistēmas (EIS). Šīs izmaiņas bija nozīmīgas labi funkcionējošai un mūsdienīgai muitas savienībai. Programma “Muita 2020” 2019. gada laikā turpināja finansēt jaunu EIS projektu izstrādi, cieši sadarbojoties ar valstu muitas dienestiem un ievērojot termiņus, ko apstiprinājušas dalībvalstis un tirdzniecības nozares pārstāvji.

- *Kopīgi pasākumi* 2019. gadā muitas amatpersonas turpināja īstenot viedokļu un paraugprakses apmaiņu kopīgos pasākumos, kas tika rīkoti programmas ietvaros. Kopīgo pasākumu rezultātā tika izstrādāta darba prakse, administratīvās procedūras un pamatnostādnes un īstenota to apmaiņa starp valstu administrācijām. Šie rezultāti palīdz valstīm uzlabot muitas administrācijas darbības rādītājus, lietderību un efektivitāti. Tika sagatavoti daži ieteikumi attiecībā uz divējāda lietojuma precēm, kā arī uz muitas atklāšanas tehnoloģiju. Tāpat kā iepriekšējos gados, vairāk nekā 98 % respondentu, kuri piedalījās šajos kopīgajos pasākumos, norādīja, ka profesionālā ziņā pasākumi tiem bija ļoti lietderīgi vai lietderīgi. Turpmākajos gados paredzams saglabāt būtiskuma uztveri tikpat augstā līmenī.

- *Ekspertu grupas* ir arvien plašāk izmantots instruments, kas ietilpst programmas instrumentu kopumā un kas atbalsta uzlabotu operatīvo sadarbību reģionāli vai tematiski. Ekspertu grupu pieeja ļauj īstenot dalībvalstu muitas ekspertiem tādu padziļinātu sadarbību saistībā ar operatīviem jautājumiem, kas ir plašāka un ilgāka par tradicionālo sadarbību (ekspertu grupas

veic darbību 12–36 mēnešus). 2019. gadā visas četras esošās muitas ekspertu grupas (šādās jomās: ES austrumu un dienvidaustrumu sauszemes robeža 2 (*CELBET 2*), muitas laboratorijas (*CLET*), saistoša izziņa par tarifu (*SIT*) un muitas IT sadarbība (*ETCIT*¹⁶)) turpināja darbu un trīs no šīm grupām uzsāka jaunu darbības posmu, kura rezultātā varētu izveidoties ilgtermiņa operatīvā sadarbība. Kopumā visas esošās ekspertu grupas liecina par arvien lielāku iesaistīto valstu iesaistīšanos un saistību uzņemšanos un nodrošina konkrētus rezultātus. Tās arī izstrādā darba metodiku, kuru var izmantot visa ES.

- *E-mācības*: programma “Muita 2020” arī finansē e-mācību kursu izstrādi par kopējo interešu jautājumiem sadarbībā ar muitas administrācijām un tirdzniecības nozares pārstāvjiem. Tāpat kā iepriekšējos gados, Komisijas dienesti 2019. gadā jo īpaši turpināja atbalstīt Savienības Muitas kodeksa īstenošanu savos mācību moduļos. Kopumā līdz 2019. gada beigām ES e-mācību kopumā bija vairāk nekā 30 e-mācību kursi muitas jomā. Līdz 2019. gada beigām šis pilnais ES e-mācību kopums tika pārveidots tehniski inovatīvā formātā (kas sniedz iespēju to izmantot mobilajās ierīcēs), arī atjauninot saturu.

- *Uz kompetenci balstīta darbinieku attīstība/apmācība* Programma “Muita 2020” turpināja atbalstīt valstu muitas administrācijas saistībā ar īstenošanu valsts līmenī un/vai uz kompetenci balstītas darbinieku attīstības un apmācības ieviešanu, pamatojoties uz ES muitas kompetenču sistēmu¹⁷, rīkojot vairākus kopīgus un/vai valstīm specifiskus īstenošanas mācību pasākumus 2018. un 2019. gadā. Turklāt 2019. gadā Eiropas Komisija ieviesa apbalvojumu mācību programmām muitas jomā, piešķirot apbalvojumu septiņām universitātēm par to maģistra un bakalaura līmeņa programmām muitas jomā, tādējādi apliecinot to vadošo lomu muitas efektivitātes un profesionālisma līmeņa paaugstināšanā. Tāpat kā 2018. gadā, arī 2019. gadā tika nodrošināta pārrobežu kompetences apmaiņa un veidošana, piemēram, ar kopīgu mācību pasākumu starpniecību. 2019. gadā tika pārbaudīti arī inovatīvi zināšanu veidošanas un/vai apmaiņas veidi, piemēram, ES apmācību tīmekļsemināri, elektroniskās grāmatas un nanomācības. Tie veido pamatu ciešākai sadarbībai turpmākajos gados attiecībā uz strukturētām ES apmācībām muitas jomā. 2019. gadā tika sniegts konkrēts ES apmācību atbalsts saistībā ar sagatavošanos Apvienotās Karalistes izstāšanās procedūrai no ES, piemēram, valstu administrāciju izmantošanai paredzētu paātrinātas profesionālās pilnveides un piesaistīšanas¹⁸ apmācību programmu muitas jomā izstrāde.

5) Inovāciju izmantošana

Komisijas dienesti kopā ar dalībvalstīm ir turpinājuši darbu vairākās jomās, lai izmantotu inovācijas un jaunas tehnoloģijas nolūkā palīdzēt muitas dienestiem veikt savus uzdevumus, vienlaikus veicinot tirdzniecību. Šajā saistībā īpaši jāpiemin šādi pasākumi.

¹⁶ Ekspertu grupa par jaunām pieejām muitas IT sistēmu izstrādē un ekspluatācijā.

¹⁷ https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en

¹⁸ Saistībā ar sagatavošanos Apvienotās Karalistes izstāšanās procedūrai no ES jēdziens “piesaistīšana” attiecas uz mērķtiecīgu pieņemšanu darbā.

a) Vienotais kontaktpunkts

Komisija pēdējos gados ir intensīvi strādājusi pie vienota kontaktpunkta iniciatīvu izstrādes, lai pilnībā izmantotu iespējas, ko sniedz sadarbība starp muitas dienestiem un citām iestādēm.

Vienots kontaktpunkts ļautu uzņēmējiem izpildīt visas regulatīvās prasības saistībā ar importēšanu, iesniedzot datus standartizētā veidā vairākiem saņēmējiem ar viena kontaktpunkta starpniecību. Lai gan, kā minēts iepriekš, papildus tiesību aktu izpildei muitas jomā muitas dienesti pie ES robežām izpilda vairāk nekā 60 ES tiesību aktus, kuri nav saistīti ar muitu, muietošanas procedūras ietvaros uzņēmējiem atsevišķi jāizpilda ar muitu nesaistītas formalitātes, turklāt dažos gadījumos — rakstveidā.

Sarežģītība saistībā ar ES vienotā kontaktpunkta vides izveidi muitai galvenokārt skaidrojama ar daudzu iestāžu dalību un to attiecīgo procedūru un IT sistēmu daudzveidību ES dalībvalstīs.

Darbs tika veikts attiecībā uz diviem aspektiem:

- centrālās elektroniskās sistēmas izstrāde, kas paredz Komisijas muitas dienestu ciešu sadarbību ar citiem attiecīgajiem Komisijas dienestiem (lauksaimniecības, klimata pārmaiņu, vides aizsardzības, nodarbinātības un izaugsmes, iekšlietu, zivsaimniecības, tirdzniecības un veselības aprūpes). 2014. gadā tika izveidota izmēģinājuma sistēma, kas zināma kā “ES muitas vienotais kontaktpunkts sertifikātu apmaiņai”, lai nodrošinātu iespēju veikt sanitāro un fitosanitāro sertifikātu automatizētu pārbaudi, un sākotnēji tajā brīvprātīgi veica sertifikātu apmaiņu piecas dalībvalstis. Projekts tika paplašināts 2017. gada sākumā, lai iekļautu jaunus sertifikātus un uzlabotu vispārējo darbību. Turklāt projektā tika iekļautas papildu dalībvalstis — 2018. gada beigās tajā piedalījās deviņas valstis. Paredzams, ka līdz 2020. gada beigām platforma atbalstīs astoņus sertifikātus,
- tiesību akta priekšlikuma sagatavošana, lai reglamentētu ES vienotā kontaktpunkta vidi muitas jomā. 2018. gada oktobrī veiktās sabiedriskās apspriešanas ietvaros tika saņemtas 382 atbildes no uzņēmējiem, publiskā sektora iestādēm, akadēmiskajām aprindām un citu organizāciju pārstāvjiem no 25 dalībvalstīm. Vairāk nekā 80 % respondentu bija tieši iesaistīti muitas darbībās un tādējādi sniedza vērtīgu uzņēmējdarbības informāciju par ieguvumiem, kurus, pēc respondentu domām, nodrošina muitas ES vienotā kontaktpunkta vide, kā arī ļāva konstatēt papildu pasākumus tirdzniecības veicināšanai. 2019. gadā notika virzība ietekmes novērtējuma un tiesību aktu projektu kopuma izstrādē.

b) Citi inovatīvi tehnoloģiski risinājumi

- *Datu analīze*

Pēdējo divu gadu laikā Komisija ir izstrādājusi datu analīzes metodes un instrumentus, lai pilnībā izmantotu pieejamos muitas datus nolūkā stiprināt muitas savienību. Eiropas Revīzijas palāta un Eiropas Parlaments izdeva ieteikumus šajā jomā.

Galvenais pieejamo datu avots ir uzraudzības sistēma, kas pārrauga konkrētu preču importu Savienības vienotajā tirgū un eksportu no tā. Visas importētās preces un kopš 2020. gada 1. aprīļa visas eksportētās preces pārrauga uzraudzības sistēma. Uzraudzības dati tiek izgūti

no importa un eksporta muitas deklarācijām, kuru pārvaldību īsteno dalībvalstu muitas deklarāciju apstrādes sistēmas. Pašlaik uzraudzības datubāzē ir vairāk nekā 2,6 miljardi standarta deklarāciju ierakstu, tādējādi nodrošinot ļoti lielu informācijas avotu analīzes veikšanai.

Līdztekus jaunu analītisko IT rīku izstrādei Komisija ir nostiprinājusi savas spējas *ad hoc* analīzes veikšanai attiecībā uz uzraudzības datiem, lai pārraudzītu atbilstību tiesību aktiem muitas jomā un ar muitu saistītās jomās, atbalstītu politikas izstrādi un sniegtu tirdzniecības datus vairākiem lietotājiem Komisijā.

Komisijas dienesti 2019. gadā veica kopīgas analīzes spēju izmēģinājumu, kas parādīja tirdzniecības tendenču analīzes nozīmīgumu riska jomu atklāšanas uzlabošanai. Tagad Komisijas dienesti veido datu analīzes rīkus, kuri veic automatizētu analīzi, kas vienlaikus aptver visus datus un vairākus parametrus. Ir veikts arī sagatavošanas darbs rīkiem, kuri aktīvi uzrauga muitas deklarāciju atbilstību tiesību aktiem muitas jomā un tādējādi nodrošina Savienības tarifa saskaņotu īstenošanu.

- Blokķēde

Komisijas Nodokļu politikas un muitas dienesti 2018. gadā turpināja savus centienus izpētīt blokķēdes tehnoloģijas izmantošanas iespējas e-muitas un nodokļu politikas kontekstā. Konkrētāk, tie rīkoja programmas “Muita 2020” finansētu darbsemināru, kurš notika 2018. gada maijā Maltā un kurā tika pārstāvēti dalībvalstu muitas dienesti un nodokļu kopienas, lai dalītos savā izpratnē par šo tehnoloģiju un plāniem attiecībā uz to. Darbseminārs bija sekmīgs, un tajā tika secināts, ka blokķēde nav visu problēmu risinājums, taču publiskā sektora iestādēm to ir vērts izpētīt, lai uzlabotu savu mērķu sasniegšanu, kā arī atbalstītu sadarbību ar uzņēmējiem. Komisijas dienesti turpina izvērtēt, vai blokķēde būtu jāņem vērā, izstrādājot jaunas politikas un Eiropas sistēmas. Svarīgs kritērijs ir pārbaudīt, vai to faktiski var ieviest un izmantot visās dalībvalstīs. Tikai tad, kad ir gūta šāda pārlicība, var pamatoti censties īstenot iespējas un reālus projektus sadarbībā ar visām ieinteresētajām personām.

6) Muitas elektronisko sistēmu un to izmantošanas optimizācija

a) Savienības Muitas kodeksa elektroniskās sistēmas

Pēdējos gados svarīgs elements darbā, kas veikts muitas elektronisko sistēmu optimizācijas jomā, bija tādu 17 elektronisko sistēmu pabeigšana, kuras jājaunina vai jāievieš saskaņā ar Savienības Muitas kodeksu. Šajā darbā bija iesaistīti vairāki tālāk minētie aspekti.

- Sistēmu izstrādes plānošana

Saskaņā ar Savienības Muitas kodeksu Komisijai darba programmā ir jāizklāsta plāns attiecībā uz kodeksā paredzēto elektronisko sistēmu izstrādi un ieviešanu. Komisija 2019. gada decembrī pieņēma pārskatītu darba programmas redakciju¹⁹. Šī pārskatītā

¹⁹Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2019/2151 (2019. gada 13. decembris).

redakcija atbilda kodeksa grozījumiem 2019. gada sākumā²⁰, lai nodrošinātu papildu laiku kodeksā paredzēto elektronisko sistēmu pabeigšanai. Vairāku iemeslu dēļ nebija iespējams pabeigt visas 17 sistēmas līdz iepriekš noteiktajam termiņam 2020. gadā, tādēļ saskaņā ar pārskatīto kodeksu laikposms dažu sistēmu pabeigšanai tika pagarināts līdz 2025. gadam. Tādējādi pārskatītajā darba programmā, kas izstrādāta, cieši apspriežoties ar dalībvalstīm, ir izklāstīts plāns attiecībā uz dažādu sistēmu sastāvdaļu un posmu pabeigšanu līdz 2025. gadam. Tā mērķis ir nodrošināt pragmatiskus un reālistiskus termiņus, kuri noteikti, ņemot vērā saiknes un atkarību starp sistēmām un resursu ierobežojumus dalībvalstīs.

- *Savienības Muitas kodeksā paredzēto elektronisko sistēmu izstrāde*

Komisija un dalībvalstis ir turpinājušas intensīvu darbu, lai nodrošinātu visu 17 Savienības Muitas kodeksā paredzēto elektronisko sistēmu ieviešanu saskaņā ar pārskatītajā darba programmā paredzēto grafiku.

Komisija 2019. gada decembrī pieņēma pirmo gada ziņojumu²¹ par elektronisko sistēmu izstrādē sasniegtajiem rezultātiem kopš kodeksa stāšanās spēkā 2016. gada 1. maijā. Ziņojumā secināts, ka gan Komisija, gan dalībvalstis saskaras ar problēmām attiecībā uz elektronisko sistēmu pilnīgu ieviešanu līdz attiecīgajiem termiņiem, tomēr ir panākts ievērojams progress. Sešas centrālās sistēmas jau ir ieviestas, un divas papildu sistēmas tiks pabeigtas līdz 2020. gada 31. decembrim. Tādējādi kopumā līdz 2020. gada beigām darba gatavībā būs astoņas no 14 Eiropas sistēmām. Pārējie seši Eiropas projekti, no kuriem trīs ietver būtiskus elementus, kas jāpabeidz dalībvalstīm, tiek virzīti atbilstīgi noteiktajiem termiņiem. Dalībvalstīm līdz 2022. gadam ir jāpabeidz jaunināt savas trīs valsts līmeņa sistēmas, izņemot valstu īpašo procedūru sistēmas eksporta komponentu, kas ir cieši saistīts ar Eiropas automatizēto eksporta kontroles sistēmu un tāpēc būtu jāievieš vienlaikus ar šo sistēmu.

Kopumā sistēmas, kuras jāpabeidz laikposmā no 2020. līdz 2025. gadam, galvenokārt tiek virzītas saskaņā ar darba programmā paredzēto projektu plānu. Tomēr pastāv daži kavējumu un sarežģītu pārejas procesu riski, kas saistīti ar nepieciešamo finanšu resursu pieejamības ierobežojumiem (jo īpaši ņemot vērā pieejamo budžetu nākamajā DFS), zināšanām un saistībām ES un dalībvalstu līmenī. Riskus palielina sarežģītība valsts un Eiropas elementu savstarpējā atkarība, kā arī tas, ka ir iesaistītas daudzas ieinteresētās personas.

Tomēr pilnīga izmantošana datu analīzes mērķiem būs iespējama tikai tad, kad dalībvalstis pabeigs jaunināto importa un eksporta sistēmu ieviešanu un varēs nodrošināt 41, nevis pašreizējos 16F datu elementus, tostarp jo īpaši plašāku informāciju par uzņēmējiem.

Īpaši svarīgas datu analīzes darbā ir šādas elektroniskās sistēmas: Uzraudzība 3 un Importa kontrole 2 (ICS2). 2018. gada oktobrī tika sekmīgi ieviesta datu analīzes un ziņošanas platforma *Uzraudzība 3*, kas izmanto ES līmeņa tirdzniecības datus (imports un eksports), kurus katru dienu sniedz valstu muitas dienesti. Tiek īstenoti divi datu analīzes projekti: “Tirdzniecības plūsmu analīze”, lai uzraudzītu tirdzniecības plūsmas un tirdzniecības plūsmu

²⁰Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/632 (OV LV 111/54, 25.4.2019.).

²¹ COM(2019) 629 final Saskaņā ar 2019. gadā pārskatīto kodeksa redakciju Komisijai katru gadu jāziņo par sistēmu īstenošanas progresu.

izmaiņas, un “Ticamības pārbaudes”, lai novērstu kļūdainās vērtības, kas ievadītas deklarācijās. Tomēr pilnīga izmantošana datu analīzes mērķiem būs iespējama tikai tad, kad dalībvalstis pabeigs jaunināto importa un eksporta sistēmu ieviešanu un varēs nodrošināt 41, nevis pašreizējos 16 datu elementus, tostarp jo īpaši plašāku informāciju par uzņēmējiem. Attiecībā uz *ICS2*, kas vāc izvērstus elektroniskos datus par visām precēm un sūtījumiem pirms to ierašanās Savienības muitas teritorijā, Komisijas dienesti veica sagatavošanas darbu saistībā ar drošuma un drošības analīzes spējām. To paredzēts iesniegt dalībvalstīm apstiprināšanai 2020. gada 4. ceturksnī (sīkāku informāciju par *ICS2* skatīt 8. iedaļā (“Muitas savienības kapitalizācija, lai uzlabotu ES drošību”).

b) Darbs attiecībā uz elektroniskām sistēmām, kas nav saistītas ar Savienības Muitas kodeksu

No ievērojamā citu pabeigto un notiekošo IT projektu kopuma sevišķi nozīmīgi ir šādi projekti.

- *Informācijas sistēmas tarifu klasifikācijas atbalstam*

Deklarējot preces muitā Eiropas Savienībā, tās jāklasificē atbilstoši kombinētajai nomenklatūrai (KN) vai citai nomenklatūrai, kas pilnībā vai daļēji balstīta uz kombinēto nomenklatūru. Importētu un eksportētu preču deklarācijās norādītā KN apakšpozīcija nosaka, kura muitas nodokļa likme vai kuri ārpustarifu pasākumi tiek piemēroti un kā preces tiek uzskaitītas statistikas mērķiem vai citu Eiropas Savienības politikas virzienu vajadzībām. Jaunizstrādātā klasifikācijas informācijas sistēma (*CLASS*), kas tika ieviesta 2019. gada 1. jūlijā, nodrošina vienotu platformu, kurā ir pieejama visa ar klasifikāciju saistītā informācija, lai sniegtu atbalstu importētājiem. Šī informācija ietver:

- Muitas kodeksa komitejas secinājumus,
- klasifikācijas regulas,
- Eiropas Kopienas Tiesas nolēmumus,
- kombinēto nomenklatūru (KN) un KN skaidrojumus,
- *TARIC* informāciju.

CLASS sistēma veicina pareizu preču klasifikāciju un līdz ar to pareizu muitas nodokļu iekasēšanu.

- *COPIS (viltošanas un pirātisma apkarošanas sistēma)*

Turpinājās darbs attiecībā uz uzlabojumiem *COPIS* sistēmā, kas ļauj tiesību subjektiem lūgt muitas iejaukšanos, lai veiktu pasākumus attiecībā uz precēm, kas pārkāpj kādas IĪT. Pasākumi pēdējo divu gadu laikā ietvēra darbu, kas vērsts uz to, lai uzņēmējiem nodrošinātu iespēju elektroniski iesniegt pieteikumu, izmantojot Eiropas Intelektuālā īpašuma biroja izpildes datubāzi. Pēc analīzes tika uzsākts darbs pie ES intelektuālā īpašuma tiesību tirgotāju portāla izstrādes, lai atvieglotu visu pieteikumu iesniegšanu un pārvaldību.

- *Muitas riska pārvaldības sistēma 2 (CRMS 2)*

CRMS2 projekta mērķis ir pārveidot CRMS sistēmu, kas izveidota 2005. gadā, lai uzlabotu skaidrību attiecībā uz dažādām pildāmajām funkcijām. To izstrādā Komisijas dienesti atbilstoši darbības pamatojuma dokumentam (2016. g.) un vīzijas dokumentam (2018. g.), kuru pieņēmušas dalībvalstis. Ir pabeigts sākotnējās un sīkākas izstrādes posms, un pašlaik tiek īstenots izveides posms.

- ***Muitas savienības darbības — pārvaldības informācijas sistēma (CUP-MIS)***

Pašlaik CUP nodrošina sistemātisku novērtējumu par dalībvalstu muitas dienestu darbību, pamatojoties uz stratēģiskajiem un politiskajiem mērķiem. Informācijas sistēmas izveide muitas datu vākšanai, apstrādei, apstiprināšanai un ziņošanai atbalstītu ES muitas savienības darbības uzlabošanu, novērtējot muitas pasākumu un darbību lietderību, efektivitāti un vienveidību. Komisijas dienesti uzsāka darbu pie šādas sistēmas izstrādes 2018. gadā, un tas joprojām norisinās.

- ***Viedās un drošās tirdzniecības līnijas (SSTL)***

SSTL ir izmēģinājuma projekts, kuru īsteno vairākas ES dalībvalstis un Ķīnas un Honkongas muitas dienesti un kura mērķis ir stiprināt piegādes ķēdes drošību visos tās posmos un veicināt iesaistīto uzņēmēju tirdzniecību, izmantojot jūras, gaisa un dzelzceļa tirdzniecības līnijas starp iesaistītajām valstīm. Turpinājās darbs, jo īpaši izstrādājot darbības pamatojuma un vīzijas dokumentu, tostarp darbības procesu modeļus ārējai un ES iekšējai datu apmaiņai, lai veiktu automatizētu jūrniecības datu apmaiņu. Turpmākai izstrādei pēc izmēģinājuma projekta posma būtu nepieciešams konkrēts juridiskais pamats un datu apmaiņas automatizācija.

c) Muitas ilgtermiņa IT stratēģija

Komisijai un dalībvalstīm ir kopīgs mērķis nodrošināt muitas IT projektu izpildi efektīvi un saskaņā ar valsts budžeta prioritātēm. Tādēļ tiek veikti aktīvi pasākumi, lai izvairītos no ieinteresēto personu darbību dublēšanas muitas elektronisko sistēmu izstrādē. Esošo sistēmu jauninājumu apjoms un jaunu IT sistēmu izveide, kas nepieciešama Savienības Muitas kodeksa īstenošanai, pastiprina nepieciešamību Komisijai un dalībvalstīm veikt izmaksu ziņā efektīvu resursu piešķiršanu.

Saskaņā ar Padomes 2017. gada jūlija secinājumiem²² Komisija 2018. gadā pabeidza detalizētu 2018. gada aprīļa ziņojumu par muitas sistēmu ilgtermiņa IT stratēģiju²³. Ziņojums bija atbilde uz Padomes pieprasījumu izvērtēt pastāvīgu struktūru muitas IT projektu pārvaldībai, vienlaikus atkārtoti norādot uz pašreizējo prioritāti turpināt kodeksa īstenošanu un efektivitātes uzlabošanu, īstenojot ciešāku sadarbību starp dalībvalstīm un ar ES Komisiju.

²² Padomes sanāksmes iznākums, 3572. Padomes sanāksme, Ekonomikas un finanšu padome, Briselē, 11.7.2017. Padomes secinājumu projekts par turpmākajiem pasākumiem muitas IT sistēmu izstrādei, 13543/17, Briselē, 24.10.2017.

²³ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par muitas IT stratēģiju, COM (2018)/178 final — 11.4.2018.

ES Padome 2018. gadā pieņēma papildu secinājumus²⁴, pamatojoties uz Komisijas ziņojumu, aicinot Komisiju un dalībvalstis sadarbībā ar attiecīgajām ieinteresētajām personām izpētīt jaunas pieejas attiecībā uz turpmāku muitas IT sistēmu izstrādi un ekspluatāciju. Tā rezultātā Komisija 2018. gadā izveidoja ekspertu grupu par jaunām pieejām muitas IT sistēmu izstrādē un ekspluatācijā (*ETCIT*), kurā piedalījās 13 dalībvalstis un²⁵ kuru vadīja Igaunija. Galvenais *ETCIT* mērķis ir izpētīt, kā turpmāk varētu veikt muitas IT sistēmu izstrādi un ekspluatāciju, jo īpaši īstenojot jauno pieeju izmaksu un ieguvumu analīzi, izvērtējot izmēģinājuma projektus, izstrādājot pamatnostādnes, lai uzlabotu piemērojamos tiesību aktus un pārvaldību, un sniegtot ieteikumus attiecībā uz iepirkumiem un finansējumu turpmākām iniciatīvām. *ETCIT* darbība sākās 2018. gada oktobrī, tajā piedaloties vairāk nekā 25 ekspertiem, un tā turpinās.

7) E-komercijas radīto problēmu risināšana

Pašlaik ir labi zināms par e-komercijas radītajām problēmām muitai. ES importēto zemas vērtības preču apjoms katru gadu palielinās par 10–15 %. Piemērojot efektīvus kontroles pasākumus, lai pirmām kārtām novērstu krāpšanu, un iekasējot attiecīgos nodokļus par šo preču importu, muitas dienestiem tajā pašā laikā jāatbalsta un jāsekmē šā tirdzniecības veida attīstība, kas sniedz ieguvumus uzņēmumiem un iedzīvotājiem.

- ***PVN e-komercijas tiesību aktu kopums*** Komisijas dienesti atbilstīgi noteiktajiem termiņiem veic sagatavošanas darbu saistībā ar PVN e-komercijas tiesību aktu kopuma īstenošanu²⁶. Komisijas priekšlikumi atlikt PVN e-komercijas tiesību aktu kopuma piemērošanu par sešiem mēnešiem līdz 2021. gada 1. jūlijam tika apstiprināti Padomes kopējā nostājā 2020. gada 24. jūnijā.

Tiek ieviests efektīvs un saskaņots ES tiesiskais regulējums muitas jomā, lai nodrošinātu PVN un muitas nodokļu iekasēšanu dalībvalstu un ES budžetā. Vajadzīgie Savienības Muitas kodeksa satvara pielāgojumi, tostarp pielāgojumi, uz kuriem balstās uzlabojumi IT jomā, tika rūpīgi apspriesti ar attiecīgajām ieinteresētajām personām 2018. un 2019. gadā, un tie visi jāpieņem līdz 2020. gada beigām.

Saistītie IT pasākumi tika sadalīti sešos darbības pamatojuma veidos. Sīki izstrādāts plāns tika iekļauts IT ģenerālplānā 2018. gada maijā.

²⁴ Padomes secinājumi 2018/4/02, 6.1.2018.

²⁵ Beļģija, Čehija, Francija, Itālija, Kipra, Lietuva, Malta, Nīderlande, Portugāle, Rumānija, Slovākija un Zviedrija.

²⁶

Padomes Direktīva (ES) 2017/2455, ar ko groza Direktīvu 2006/112/EK;
Padomes Regula (ES) 2017/2454, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 904/2010;
Padomes Īstenošanas regula (ES) 2017/2459, ar kuru groza Īstenošanas regulu (ES) Nr. 282/2011.

Panākumu atslēga ir muitas dienestu un nodokļu administrāciju ciešā sadarbība dalībvalstīs. Uzņēmēji iegulda lielas pūles sagatavošanas darbos PVN tiesību aktu kopuma īstenošanai. Notika apspriešanās ar attiecīgajām ieinteresētajām personām par tiesību aktu projektiem, un tās arī piedalās notiekošajās tehniskajās apspriedēs par paskaidrojumiem un norāžu dokumentiem gan PVN, gan muitas jomā.

- **Pasta pakalpojumi** Turklāt Komisija un dalībvalstis intensīvi strādā ar ES pasta un eksprespasta operatoriem, lai nodrošinātu, ka, sākot no 2021. gada, tie norāda minimālo kravas iepriekšējas informācijas kopumu par precēm pasta un eksprespasta sūtījumos, kurus pārvadā ar gaisa transportu, pirms šo preču iekraušanas. Tas būs iespējams pēc Importa kontroles sistēmas 2 (ICS2) pirmā laidiena ieviešanas, sākot no 2021. gada 15. marta, — skatīt tālāk.

8) Muitas savienības kapitalizācija, lai uzlabotu ES drošību

a) Importa kontroles sistēma

- **Gaisa pārvadājumu drošība** ICS2 ir liela mēroga sistēma, un tā ir muitas pirmsierašanās drošuma un drošības programmas pamatā. Tā sniegs jaunu platformu iepriekšēju elektronisko datu vākšanai par visām precēm un sūtījumiem pirms to ierašanās Savienības muitas teritorijā un no dažādiem tirdzniecības avotiem. Komisijas dienesti gandrīz pabeidza ICS2 divu centrālo elementu veidošanu (kopīgā tirgotāju saskarne un kopējais repozitorijs) līdz 2019. gada beigām, un tiek veikta izstrāde un testēšana, lai ieviestu pirmo sistēmas laidieni (gaisa eksprespasts un pasta sūtījumi) 2021. gada 15. martā.

Pirmā laidiena darbībspējas nodrošināšanas kontekstā Komisija pēdējos gados, cieši sadarbojoties ar valstu iekšējās drošības un civilās aviācijas drošības iestādēm, vienojās ar dalībvalstu muitas dienestiem par kopējo riska kritēriju kopumu un standartiem attiecībā uz gaisa pārvadājumu drošības pirmsiekraušanas riska analīzi. 2020. gada otrajā pusē tika sagatavots pieņemšanai Komisijas īstenošanas lēmums, ar ko nosaka šos kritērijus, kuriem paredzēts nodrošināt atbalstu, izstrādājot kopīgas darbības norādes.

- **Tiesību aktu grozījumi** Komisija un dalībvalstis arī panāca virzību attiecībā uz nepieciešamajiem ar ICS2 saistītajiem grozījumiem Savienības Muitas kodeksa juridiskajā pamatā — tika apstiprināts vairums tiesību normu attiecībā uz jaunajām prasībām par iepriekšēju kravas informāciju, pārveidoto sadarbīgo riska analīzi un pašu ICS2 sistēmu, kā arī tika paredzēts pieņemt attiecīgos īstenošanas un deleģētos aktus 2020. gada laikā.

- **Datu uzlabojumi** Līdztekus tika veikts rūpīgs darbs un panākts progress saistībā ar liela apjoma jaunu labāku datu plūsmu ieviešanu ICS2 2. laidiena ietvaros; tādējādi tiks savākts pilns pirmsierašanās informācijas kopums visām precēm gaisa transportā.

- **Datu analīzes spējas** Gatavojoties 2. laidienam, tika veikta ICS2 drošības un drošuma analīzes spēju sīkāka izstrāde, kuru paredzēts apstiprināt dalībvalstīm 2020. gada 4. ceturksnī. Apstiprināšanas gadījumā ICS2 drošuma un drošības analīzes spēja ļaus dalībvalstīm veikt

sadarbīgo analīzi tādu liela apjoma iepriekšēju kravas datu plūsmām, kuri apkopoti ES līmenī, lai reāllaikā nodrošinātu operatīvos drošuma un drošības apdraudējuma signālus, precēm pārvietojoties piegādes ķēdē (visiem transporta veidiem — gaisa, jūras, auto un dzelzceļa transportam). Tā kā analīzes spējas tiks integrētas *ICS2* paziņojumu darbplūsmā un uz risku balstītās muitas kontroles darbībās pie ārējām robežām (signālu nosūtīšana dalībvalstīm kopā ar attiecīgo deklarāciju), riska analīzes un kontroles rezultāti tiks sistemātiski paziņoti katram gadījumam, ļaujot muitas ekspertiem novērtēt un nepārtraukti uzlabot mērķtiecīgu pasākumu īstenošanu. Šī spēja arī palīdzēs Komisijai atbilstoši savai kompetencei kopējās riska pārvaldības sistēmas ietvaros veicināt kopēju prioritāšu projektu izveidošanu, piemēram, darbības kopēju prioritāšu kontroles jomās, reaģēšanu uz krīzēm vai atbalstu muitas politikas novērtēšanā. Ar dalībvalstīm jau tiek īstenots izmēģinājuma pasākums, kā arī sagatavošanas darbs attiecībā uz operatīvās ekspertu grupas izveidošanu, kurā ietilpst dalībvalstu eksperti spēju attīstības un izmantošanas jautājumos.

b) Darbs ar citām drošības un robežu pārvaldības iestādēm

- ***Pamatnostādnes par muitas dienestu sadarbību ar robežsardzi*** Komisijas dienesti 2018. gada decembrī izdeva jaunas pamatnostādnes par turpmāku sadarbības attīstību starp muitas dienestiem un robežsardzi. Pamatnostādņu mērķis ir stiprināt sadarbības nozīmīgumu un stratēģisko dimensiju, noteikt inovatīvus un ilgtspējīgus risinājumus kopīgai robežu pārvaldībai un nodrošināt ciešu sadarbību visos līmeņos abās iestādēs. Ir ietverts plašs jomu klāsts, tostarp sinhronizētas pārbaudes un kopīgi pasākumi, kopīga infrastruktūras un iepirkumu plānošana, iekārtu izmantošana, apmācības, informācijas apmaiņa, risku analīze un izmeklēšanas.

- ***Muitas dienestu sadarbības un sistēmu sadarbības ar drošības un robežu pārvaldības iestādēm uzlabošana*** 2019. gadā ES ieviesa jaunus noteikumus attiecībā uz ES liela mēroga informācijas sistēmu sadarbību tieslietu un iekšlietu jomā. Pašlaik notiek sadarbības satvara izstrāde attiecībā uz drošības, robežu un migrācijas pārvaldības informācijas sistēmām²⁷. Turklāt Komisijas organizētā ekspertu grupa drošības, robežu pārvaldības un muitas jomā pabeidza sākotnējo novērtējumu attiecībā uz drošības un robežu pārvaldības sistēmu sadarbību ar muitas sistēmām drošības un drošības risku novērtēšanas jomā un 2019. gada februārī iepazīstināja ar konstatējumiem Padomes Pastāvīgo komiteju operatīvai sadarbībai iekšējās drošības jautājumos (*COSI*). Novērtējuma ziņojumā tika sniegts ieteikums veikt priekšizpēti, lai padziļināti izvērtētu saiknes starp Šengenas Informācijas sistēmu (*SIS*), Eiropola datu sistēmu un muitas Importa kontroles sistēmu 2 (*ICS2*). Tajā arī tika noteikti iespējamie šķēršļi, problēmas un ierobežojumi operatīvajā, tehniskajā un juridiskajā jomā, kuri būtu jāizvērtē priekšizpētes ietvaros.

²⁷ Šengenas Informācijas sistēma (*SIS*), Eiropola informācijas sistēma (*EIS*), iecelšanas/izceļošanas sistēma (*IIS*), vīzu informācijas sistēma (*VIS*), Eiropas ceļošanas informācijas un atļauju sistēma (*ETIAS*), Eiropas daktiloskopijas sistēma (*EURODAC*), Eiropas Sodamības reģistru informācijas sistēma par trešo valstu valstspiederīgajiem (*ECRIS-TCN*).

Ziņojumā arī tika sniegts ieteikums vēlāk atsevišķa projekta ietvaros novērtēt citu iespējami nozīmīgu muitas sistēmu sadarbību ar *SIS* un Eiropola datu sistēmu. Šajā kontekstā tika novērtēts, ka *ICS2* datu sadarbība ar *PNR*, *EURODAC*, *VIS*, *IIS* un *ETIAS* nav uzskatāma par lietderīgu. Turklāt ziņojumā tika sniegts ieteikums īstenot paralēlu politikas apspriešanu, lai izpētītu nosacījumus, ar kādiem citām tiesībsardzības iestādēm varētu piešķirt piekļuvi *ICS2* datiem izmeklēšanas mērķiem katrā atsevišķā gadījumā, ja ir atbilstīgs pamatojums.

- **Drošības savienība** 2018. gada sākumā ES drošības savienības padziļinātas analīzes ietvaros tika vērsta uzmanība uz muitas dienestu lomu organizētās noziedzības apkarošanā un tika uzsvērta nepieciešamība atzīt muitas dienestus par līdzvērtīgu partneri, kuram nepieciešama aktīva sadarbība ar tiesībsardzības iestādēm.

- **ES SOCTA** Kā ES smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējuma (ES *SOCTA*) padomdevējas grupas dalībnieki Komisijas dienesti aktīvi veicina muitas dienestu labāku integrāciju ES smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējumā. Tas ir pirmais ES politikas cikla solis, lai izskaustu organizētu un smagu starptautisko noziedzību / *EMPACT* (Eiropas daudznazaru platforma pret noziedzības draudiem).

Sadarbība ar Eiropolu Komisija 2018. gada maijā nosūtīja vēstuli dalībvalstīm, kurām vēl nebija Eiropolā izvietota sadarbības koordinators vai nebija piekļuves drošas informācijas apmaiņas tīkla lietojumprogrammai (*SIENA*). Vēstulē tika pievērsta uzmanība vajadzībai izmantot ciešas sadarbības iespēju starp muitas dienestiem, policiju un citiem tiesībsardzības dienestiem.

9) Starptautisko attiecību padziļināšana

Komisija ir atbildīga par sarunu risināšanu attiecībā uz starptautiskiem nolīgumiem par muitas jautājumiem un to īstenošanas nodrošināšanu, neatkarīgi no tā, vai tie ir īpaši nolīgumi, piemēram, nolīgumi par sadarbību muitas jomā un savstarpēju administratīvo palīdzību (*CCMAA*), vai plašāki nolīgumi, kuros ietverti muitas elementi, piemēram, brīvās tirdzniecības nolīgumi (*BTN*), kurus dažreiz dēvē par ekonomisko partnerattiecību nolīgumiem (*EPN*). Tā turpināja intensīvu darbu šajā jomā 2018. un 2019. gadā. Vispārējais uzdevums ir veicināt likumīgu tirdzniecību, vienlaikus nodrošinot efektīvu un lietderīgu kontroli, lai cīnītos pret nelikumīgu tirdzniecību un apkarotu krāpšanu.

- **Tranzīts** Komisijas dienesti ES vārdā veicināja darbu pie tiesiskā regulējuma attiecībā uz *e-TIR* starptautisko tranzīta procedūru, kas tika apstiprināta 2019. gada oktobrī Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijā (ANO EEK) ²⁸ pēc desmit gadus ilga sagatavošanas darba un sarežģītām starptautiskajām sarunām. Šis darbs pavērs juridisku ceļu elektroniskai TIR muitas tranzīta procedūrai un saskaņos TIR konvenciju ar uzņēmējdarbības vajadzībām un ES muitas politiku. Tās oficiāla pieņemšana ir paredzēta 2020. gada sākumā.

²⁸ <https://www.unece.org/trans/bcf/etir/welcome.html>

- **Nolīgumi par muitas drošības pasākumiem ar Norvēģiju un Šveici** Šo nolīgumu grozījumu apspriešana tika uzsākta 2019. gadā, lai nodrošinātu pie ārējām robežām īstenoto drošības pasākumu līdzvērtīgumu saskaņā ar pastiprināto riska pārvaldības sistēmu, kas paredzēta Savienības Muitas kodeksā, un tai būtu jāstājas spēkā līdz ar ICS2 ieviešanu 2021. gada martā.

- **Konvencija par Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu preferenciāliem izcelsmes noteikumiem (PEM konvencija)** 2019. gadā pēc gadiem ilgušām sarunām ar PEM konvencijas līgumslēdzējām pusēm tika apstiprināts pārskatītu izcelsmes noteikumu kopums. Padome pieņēma lēmumu par nostāju, kas Eiropas Savienības vārdā jāieņem Apvienotajā komitejā, kura izveidota ar Reģionālo konvenciju, un apstiprināja jaunus noteikumus. Pārskatītie Reģionālās konvencijas izcelsmes noteikumi nodrošina mūsdienīgus un tirdzniecību veicinošus noteikumus, kuri sniegs plašākas un labākas iespējas reģionālajai integrācijai arī ārpus ES robežām, tādējādi veicinot tirdzniecības plūsmas un piegādes ķēdes, vienlaikus sniedzot ieguvumus ES uzņēmējiem un patērētājiem. Pārskatīto noteikumu piemērošana sāksies uz pagaidu laiku starp līgumslēdzējām pusēm, kuras vēlas šādi rīkoties. Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu izcelsmes noteikumi šobrīd reglamentē aptuveni 60 % no ES preferenciālās tirdzniecības.

- **Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu asociācijas nolīgumu nodaļu par tirdzniecību un muitu īstenošana** Komisijas dienesti arī veicināja Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu asociācijas nolīgumu nodaļu par tirdzniecību un muitu īstenošanu ar tās partneriem (Alžīrija, Ēģipte, Jordānija, Libāna, Maroka, Tunisija un Palestīna), aktīvi piedaloties attiecīgajās regulāri ieplānotajās apakškomitejās.

- **ES un Marokas nolīgums** Šis nolīgums, ar kuru groza ES un Marokas asociācijas nolīguma 1. un 4. protokolu, stājas spēkā 2019. gada 19. jūlijā, attiecinot Marokas produktiem piešķirtās tarifa preferences uz produktiem, kuru izcelsmes vieta ir Rietumsahāra. Padome 2020. gadā pieņēma pilnvaras attiecībā uz informācijas apmaiņas veidiem ar Maroku, lai novērtētu minētā nolīguma ietekmi.

- **Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu ar Rietumbalkāniem īstenošana: palīdzība paplašināšanās kandidātvalstīm attiecībā uz pievienošanos.** Papildus divpusējiem BTN, stabilizācijas un asociācijas nolīgumos ir paredzēta cieša reģionālā un divpusējā sadarbība. Izmantotie instrumenti ietver attiecīgo valstu sadarbību ar Centrāleiropas brīvās tirdzniecības nolīgumu, dalību programmā “Muita 2020” un palīdzības sniegšanu valstīm saistībā ar muitas modernizāciju. Melnkalne un Serbija strādā pie tā, lai nodrošinātu atbilstību 29. nodaļas kritērijiem. Tiesību aktu kopums muitas jomā tika iesniegts Albānijai un Ziemeļmaķedonijai pirms šogad pieņemtā lēmuma sākt pievienošanās sarunas. Komisija izdeva atzinumu par Bosnijas un Hercegovinas pieteikumu dalībai 2019. gadā un veica pirmo muitas uzraudzības misiju Prištinā 2019. gadā.

- **ES un Turcijas muitas savienība** Padomes nostāja par iespējamo muitas savienības modernizāciju nav mainījies, līdz ar to nevarēja panākt progresu attiecībā uz nolīguma iespējamo pārskatīšanu. Komisijas dienesti rūpīgi seko Turcijas noteiktajiem papildu nodokļiem un pieprasījumam iesniegt papildu izcelsmes apliecinājumus, kas joprojām ir viens no galvenajiem jautājumiem pareizā ES un Turcijas muitas savienības īstenošanā.

- **ES un Andora, Sanmarīno un Monako** Pamatojoties uz Padomes pilnvarām, ES pašlaik risina sarunas par asociācijas nolīgumu ar Andoras Firstisti, Monako Firstisti un Sanmarīno Republiku, piedāvājot tām tādu piekļuvi ES iekšējam tirgum, kas līdzvērtīga piekļuvei, kura piešķirta Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstīm, kas nav ES dalībvalstis. Sarunas, kas tika sāktas 2015. gada martā, attiecās uz visām tehniskajām nodaļām saistībā ar četrām iekšējā tirgus pamatbrīvībām. Sarunās saistībā ar preču brīvu apriti un muitas jautājumiem pēdējos gados ir notikusi ievērojama virzība, un tās tiks turpinātas 2020.–2021. gadā.

- **Austrumu partnerība** Komisijas dienesti aktīvi strādāja, lai īstenotu ar *Ukrainu, Moldovu un Gruziju* noslēgto padziļināto un visaptverošo brīvās tirdzniecības nolīgumu (*DCFTA*) nodaļas par nodokļiem un muitu. Komisijas dienesti izveidoja apakškomitejas muitas jautājumos un piedalījās apakškomitejās nodokļu jautājumos, sniedzot skaidrus norādījumus attiecībā uz partneru tiesību aktu saskaņošanu ar ES tiesību aktiem. Ar Uzbekistānu un Azerbaidžānu tika panākta vienošanās un slēgtas nodaļas par muitu saistībā ar notiekošajām padziļinātās partnerības un sadarbības nolīguma sarunām. Padome 2019. gadā piešķīra Komisijai pilnvaras uzsākt sarunas attiecībā uz nolīgumu par sadarbību muitas jomā un savstarpēju administratīvo palīdzību ar Baltkrieviju.

Pasaules Muitas organizācija ES (Komisija) un dalībvalstis aktīvi piedalījās diskusijās Pasaules Muitas organizācijā (PMO), veicinot Savienības Muitas kodeksa standartus un citu ar muitu saistītu ES politiku. Tas jo īpaši attiecās uz visaptverošu pārskatu par pārskatīto Kioto konvenciju, standartu satvaru pārrobežu tirdzniecībai un digitālo muitu un datu analīzi. Tām bija nozīmīga loma darba struktūrās, piemēram, PMO standartu satvarā drošības un tirdzniecības sekmēšanai pasaules mērogā (*SAFE*) un Harmonizētās sistēmas (HS) komitejā.

ES BTN 2018. un 2019. gadā turpinājās darbs, lai nodrošinātu atbilstošas sarunas un īstenošanu attiecībā uz ES starptautisko nolīgumu ar muitu saistītajiem aspektiem. ES un Japānas ekonomisko partnerattiecību nolīgums (EPN) un ES un Singapūras brīvās tirdzniecības nolīgums (BTN) stājās spēkā attiecīgi 2019. gada 1. februārī un 21. novembrī. 2019. gada 30. jūnijā tika parakstīts BTN ar Vjetnamu. 2019. gada jūnijā arī tika panākta politiska vienošanās par tirdzniecības nolīgumu ar *Mercosur* valstīm (Argentīnu, Brazīliju, Paragvaju un Urugvaju). ES noslēdza sarunas par protokoliem par izcelsmes noteikumiem kā atspēriena punktiem EPN noslēgšanai ar Kotdivuāru un Ganu. Tā arī noslēdza sarunas par tehniskiem grozījumiem protokolā par izcelsmes noteikumiem pagaidu EPN starp ES un Austrumāfrikas un Dienvidāfrikas valstīm un starp ES un Klusā okeāna valstīm. Turpinājās sarunas par BTN ar Čīli, Austrāliju, Jaunzēlandi un Indonēziju. 2019. gadā tika uzsākta pagaidu EPN modernizācija, kas noslēgta starp ES un Austrumāfrikas un Dienvidāfrikas valstīm.

Īstenošanas jomā tika atrisinātas sākotnējās ar Japānu noslēgtā EPN īstenošanas problēmas, kuras radīja draudus pareizai tarifa preferenču piemērošanai. Tika noslēgta apspriešana ar Koreju par kopēju vienošanos attiecībā uz izcelsmes noteikumu verifikācijas procedūrām, un paredzams, ka 2020. gadā kopējā vienošanās tiks oficiāli apstiprināta. Par darbu, kas nodrošina netraucētu nolīguma ar Kanādu īstenošanu, kurš sākās 2017. gada 21. septembrī, liecināja labvēlīgā ceturtā ES un Kanādas Apvienotās muitas sadarbības komitejas (*JCCC*) sanāksme, kura notika 2018. gada 22. jūnijā Briselē. Pēc tam apspriedēs tika pievērsta

uzmanība ES un Kanādas atzīto uzņēmēju (*AEO*) programmu savstarpējai atzīšanai. Turklāt notika apvienoto muitas sadarbības komiteju sanāksmes saistībā ar citiem BTN un *CCMAA*, lai nodrošinātu šo nolīgumu efektīvu īstenošanu. Cita starpā notika sanāksmes ar Ķīnu (par intelektuālā īpašuma tiesībām, cīņu pret krāpšanu un piegādes ķēdes drošību), Honkongu (par intelektuālā īpašuma tiesībām), Centrālameriku un Kolumbiju–Peru–Ekvadoru. Ķīnas gadījumā Komisija ir uzsākusi pašreizējā ES un Ķīnas *CCMAA* novērtējumu.

- ***Uzraudzības darbības*** Komisijas dienesti turpināja uzraudzīt izcelsmes noteikumu īstenošanu un procedūras preferenciālās tirdzniecības režīmam, lai aizsargātu ES finanšu intereses un nodrošinātu godīgu tirdzniecību starp ES un trešām valstīm, kuras izmanto preferenciālās tirdzniecības režīmu. Šāda uzraudzība par atbilstību noteikumiem attiecībā uz preferenciālu izcelsmi arī stiprina Savienības ticamību, risinot sarunas par brīvās tirdzniecības nolīgumiem.

- ***Reģistrēta eksportētāja*** sistēma Turpinājās šīs sistēmas ieviešana, un arvien lielāks saņēmēju skaits izmantoja konkrētu Komisijas nodrošinātu apmācību.

- ***Saistoša vērtības noteikšanas informācija (BVI)*** Turpinājās pārdomu process attiecībā uz tādu lēmumu pieņemšanu Savienībā, kuri attiecas uz saistošu informāciju muitas vērtības noteikšanas jomā, balstoties uz PTO muitas vērtības noteikšanas un tirdzniecības veicināšanas nolīgumiem, kā arī vairākiem ES noslēgtiem BTN. *BVI* var būt nozīmīga loma starptautiskās tirdzniecības veicināšanā, uzlabojot paredzamību attiecībā uz preču vērtību tirgotājiem, vienlaikus palīdzot muitas dienestiem pildīt uzdevumu saistībā ar efektīvas un lietderīgas kontroles nodrošināšanu.

IV. SECINĀJUMI

Izdodot šo ziņojumu, Komisijas dienesti ir izpildījuši Padomes prasību tās 2019. gada 25. janvāra secinājumos par pirmo divgadu ziņojumu — turpmākā divgadu ziņojumā aprakstīt norises deviņās prioritārajās jomās, kas saistītas ar muitas savienības pārvaldību.

Pielikums: tiesību akti, programmas un elektroniskās sistēmas

a) Tiesību akti, kuru izpildi veic muitas dienesti

1) ES Savienības Muitas kodekss kopā ar tā deleģētajiem un īstenošanas aktiem²⁹, kas ir piemērojams kopš 2016. gada, ir galvenais tiesiskais regulējums, kurš reglamentē muitas deklarācijas, procedūras un formalitātes muitas savienībā. Saskaņā ar pārskatīto Kioto konvenciju ar kodeksu ievieš noteikumus, kuru mērķis ir uzlabot juridisko noteiktību un veicināt tirdzniecību, kā arī uzlabot ES un dalībvalstu finanšu un ekonomisko interešu un ES pilsoņu drošuma un drošības aizsardzību. Konkrētāk, tā mērķis ir elektroniska un pilnībā automatizēta muitas savienība ar jaunām un jauninātām, savstarpēji savienotām, elektroniskām sistēmām visu muitas formalitāšu izpildīšanai. Savienības Muitas kodekss kopā ar deleģētajiem un īstenošanas aktiem jau efektīvi darbojas, un tā sniegtās priekšrocības būs pilnībā pieejamas pēc 2025. gada, kad būs ieviestas 17 saistītās elektroniskās sistēmas. Komisija regulāri apspriežas ar dalībvalstīm un uzņēmumu apvienībām, lai rastu risinājumus visām konstatētajām problēmām, un tā rezultātā ir pieņemti vairāki tiesību aktu kopuma grozījumi.

2) ES muitas savienība ietver “tranzīta” pasākumus gan muitas teritorijā, gan daudzām trešām valstīm. Tranzīts ir procedūra, kas ļauj uz laiku nepiemērot nodevas, nodokļus un tirdzniecības politikas pasākumus, kuri ir spēkā importēšanas brīdī, ļaujot muietošanas formalitātes īstenot galamērķa vietā, nevis vietā, kurā prece tiek ieviesta muitas teritorijā. Tranzīta procedūra, kas ir piemērojama starp ES dalībvalstīm, tiek piemērota arī Andorai un Sanmarīno. Pastāv tranzīta pasākumi ar četrām EBTA valstīm (Islandi, Lihtenšteinu, Norvēģiju un Šveici), Serbiju, BDMR un Turciju saskaņā ar grozīto 1987. gada Konvenciju par kopīgu tranzīta procedūru³⁰. Ir nodrošināta kopīgās tranzīta procedūras darbība ar Apvienoto Karalisti, jo Apvienotā Karaliste savu pievienošanās instrumentu attiecībā uz konvenciju deponēja 2019. gada 30. janvārī. ES arī ir tranzīta pasākumi ar gandrīz 60 valstīm, kuras ir parakstījušas 1975. gada tranzīta konvenciju (TIR jeb *Transport Internationaux Routiers* — konvencija³¹).

3) Pagaidu ieviešana ES muitas teritorijā ir atļauta precēm no aptuveni 70 valstīm, kuras parakstījušas 1990. gada Pasaules Muitas organizācijas (PMO) Stambulas Konvenciju par pagaidu ieviešanu³².

²⁹ https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/union-customs-code/ucc-legislation_en

³⁰ ES un EBTA Apvienotās komitejas Lēmums Nr. 1/2016 (2016. gada 28. aprīlis) par kopīgu tranzītu, ar ko groza 1987. gada 20. maija Konvenciju par kopīgu tranzīta procedūru [2016/858].

³¹ <http://www.unece.org/tir/system/history/tir-history.html>

³² <http://ec.europa.eu/world/agreements/prepareCreateTreatiesWorkspace/treatiesGeneralData.do?redirect=true&treatyId=533>

4) Savu plašo pienākumu veikšanas ietvaros, izņemot muitas nodokļu, PVN un akcīzes nodokļa iekasēšanu, muitas dienesti pie ES robežām nodrošina vairāk nekā 60 ES tiesību aktu izpildi pilsoņu, vides un vienotā tirgus integritātes aizsardzībai. Tās cita starpā ir veterinārās, sanitārās, fitosanitārās, lauksaimniecības un vides aizsardzības regulas, kā arī tiesību akti attiecībā uz produktu drošumu un atbilstību.

5) Regula (EK) Nr. 515/97 ir galvenais tiesiskais instruments muitas krāpšanas apkarošanai, īstenojot sadarbību un informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm. Informācijas apmaiņa starp ES dalībvalstīm tiek īstenota arī muitas riska pārvaldības sistēmas ietvaros attiecībā uz informāciju, kas saistīta ar riskiem un kas paredzēta Savienības Muitas kodeksā.

6) Muitas dienesti veic informācijas apmaiņu ar citām valstīm, lai nodrošinātu atbilstību noteikumiem muitas jomā un ieņēmumu iekasēšanas pilnīgumu atbilstoši ES muitas sadarbības pasākumiem ar citām valstīm.

b) Muitas programmas

Muitas dienesti savstarpēji sadarbojas un apmainās ar paraugpraksi, izmantojot ES rīcības programmu muitas jomā instrumentus, metodiku un finansējumu. Sadarbība tiek īstenota, veicot kopīgus pasākumus, kā arī IT un cilvēkresursu spēju veidošanu.

Divas ES rīcības programmas finansē muitas dienestu sadarbību, lai aizsargātu ES finanšu intereses: Muita 2020 un *Hercule* II/III, izmantojot dažādus skata punktus, instrumentus un budžetus.

Programmas “Muita 2020” mērķis ir atbalstīt muitas savienības darbību un modernizāciju, lai stiprinātu iekšējo tirgu, īstenojot sadarbību starp iesaistītajām valstīm. Vairāk nekā [85 %] no tās budžeta (522 miljoni EUR pašreizējās cenās) ir paredzēti muitas elektroniskajām sistēmām, aptverot šo sistēmu ES daļu izstrādi, darbību un uzturēšanu. Atlikusī budžeta daļa ir paredzēta sadarbības pieejai, proti, kopīgiem pasākumiem (piemēram, projekta grupām un ekspertu grupām) un apmācības pasākumiem (piemēram, apmācību kursiem un cilvēku kompetences veidošanai).

Programma “Hercule”, kuras pārvaldību veic Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai, aizsargā ES finanšu intereses, atbalstot pasākumus pārkāpumu, krāpšanas un korupcijas apkarošanai, kas ietekmē ES budžetu.

Priekšlikumi attiecībā uz minēto programmu atjaunošanu pēc 2020. gada ir iekļauti daudzgadu finanšu shēmā, kuru paredzēts pieņemt 2020. gada beigās. Nākotnē izmantojamās muitas programmas mērķis ir nodrošināt turpmāku muitas elektronisko sistēmu izstrādi un operatīvās sadarbības uzlabošanu tematiski vai ģeogrāfiski.

c) Muitas elektroniskās sistēmas

Kopš muitas savienības izveides tā ir piedzīvojusi vairākus digitālas modernizācijas posmus. 1990. gadu beigās notika nozīmīgs pavērsiens līdz ar jaunas sistēmas ieviešanu digitālai muitas tranzīta procedūru apstrādei, kuras pamatā bija pirmā ES mēroga sistēma elektronisko ziņojumu apmaiņai. Kopš tā laika ir izveidotas daudzas citas muitas elektroniskās sistēmas. Mūsdienās gandrīz 100 % muitas deklarāciju tiek apstrādātas digitāli.

Svarīgs muitas IT slodzes faktors ir dažu esošo elektronisko sistēmu jaunināšana un dažu jaunu sistēmu izstrāde, lai pārvaldītu visas muitas formalitātes saskaņā ar Savienības Muitas kodeksu. Kopumā 17 jaunināto vai jauno sistēmu pabeigšanas termiņš ir vēlākais 2025. gada beigas. Elektroniskās sistēmas ietver tālāk minētās 14 Eiropas sistēmas (dažās ietilpst gan ES mēroga, gan valstu elementi) un trīs tikai valsts līmeņa sistēmas.

Eiropas sistēmas

1. *Muitas lēmumi*: šā projekta mērķis ir saskaņot procedūras saistībā ar pieteikumu muitas lēmumam, lēmumu pieņemšanu un lēmumu pārvaldību visā ES.
2. *Saistoša izziņa par tarifu (SIT)*: SIT datubāzē tiek darīti pieejami visi lēmumi, ar kuriem uzņēmējam tiek sniegta informācija par preces kodu, kuru muitas dienests piemēros precēm, kuras uzņēmēji vēlas importēt vai eksportēt. Šā projekta mērķis ir jaunināt Eiropas saistošo tarifu sistēmu atbilstoši Savienības Muitas kodeksam un tā noteikumiem (piemēram, derīguma perioda izmaiņas). Projekts ir cieši saistīts ar tālāk aprakstīto sistēmu “Uzraudzība 3”.
3. *Atzīto uzņēmēju (AEO) sistēmas jaunināšana*: šā projekta mērķis ir uzlabot darījumdarbības procesus, kas saistīti ar AEO pieteikumiem un atļaujām, ņemot vērā izmaiņas kodeksa tiesību normās.
4. *Automatizēta eksporta kontroles sistēma (AES)*: ar šo projektu tiek īstenotas kodeksa prasības attiecībā uz eksportu un izvešanu, un tas sastāv no diviem elementiem: Eiropas (AES) un valsts (valstu eksporta sistēmu jaunināšana).
5. *Jaunās datorizētās tranzīta kontroles sistēmas (NCTS) jaunināšana*: Šā Eiropas projekta mērķis ir jaunināt esošo sistēmu, kas automatizē tranzīta procedūras un kontrolē kustību, uz kuru attiecas TIR procedūra ES ietvaros.
6. *Reģistrēto eksportētāju sistēma (REX)*: projekta REX mērķis ir ieviest sistēmu, kas nodrošina atjauninātu un pilnīgu informāciju par reģistrētajiem eksportētājiem, kuri veic uzņēmējdarbību ārpus Savienības valstīs un eksportē preces uz ES atbilstoši preferenciālās tirdzniecības režīmam.
7. *Uzņēmēju reģistrācijas un identifikācijas apakšsistēma 2 (EORI2)*: šā projekta mērķis ir jaunināt esošo Eiropas EORI sistēmu, kas reģistrē un identificē ES un trešo valstu uzņēmējus.
8. *Galvojumu pārvaldība (GUM)*: šā projekta mērķis ir nodrošināt dažādu galvojumu veidu efektīvu un racionālu pārvaldību. Projektam ir gan Eiropas, gan valsts elements.

9. *Informācijas veidlapas (INF) īpašajām procedūrām*: šā projekta mērķis ir izstrādāt jaunu Eiropas sistēmu administratīvai sadarbībai un standartizētu informācijas apmaiņu starp muitas dienestiem dalībvalstīs.
10. *Uzraudzība 3*: šā projekta mērķis ir jaunināt sistēmu "Uzraudzība 2+", lai ļautu veikt datu analīzi un ziņot par esošiem un turpmākiem datu elementiem no deklarācijām uzlabotai muitas risku analīzei, krāpšanas apkarošanai, politikas izstrādei, tirgus analīzei, kontroles pasākumiem pēc muietošanas un statistikas mērķiem.
11. *Importa kontroles sistēmas jaunināšana (ICS2) piegādes ķēdes drošības uzlabošanai ieviešanas posmā*: projekta mērķis ir izveidot jaunu Eiropas sistēmu, ar ko aizstāj esošo Importa kontroles sistēmu. Galvenais uzdevums ir uzlabot piegādes ķēdes drošību, optimizējot kravas iepriekšējas informācijas apmaiņu un novēršot drošuma un drošības procedūru un/vai datu kvalitātes trūkumus, lai uzlabotu riska analīzi.
12. *Importa centralizēta muietošana (CCI)*: šā projekta mērķis ir izveidot Eiropas sistēmu, lai ļautu tirgotājiem centralizēt importa muitas deklarāciju iesniegšanu vienā muitas administrācijā, kamēr preces fiziski atradīsies citā(-ās) dalībvalstī(-īs).
13. *Savienības statusa apliecinājums (PoUS)*: šā projekta mērķis ir izveidot jaunu Eiropas sistēmu elektronisku Savienības statusa apliecinājuma dokumentu glabāšanai, pārvaldībai un izguvei.
14. *Vienota lietotāju pārvaldība un digitālie paraksti — UUM&DS (Tirgotāja tieša piekļuve Eiropas informācijas sistēmām)*: projekta "UUM&DS" mērķis ir ieviest sistēmu, kas nodrošina tirgotājiem tiešu un saskaņotu piekļuvi jauniem ES mēroga pakalpojumiem, tostarp centrāliem pakalpojumiem.

Valstu sistēmas

15. *Valstu importa sistēmu (NIS) jaunināšana*: šā projekta mērķis ir īstenot visas kodeksa prasības saistībā ar valsts importa jomu. Tas attiecas uz valsts muitas deklarāciju apstrādes sistēmām, kā arī citām saistītām sistēmām.
16. *Ierašanās paziņojums, uzrādīšanas paziņojums un pagaidu uzglabāšana*: šā projekta mērķis ir noteikt procesus saistībā ar transportlīdzekļa ierašanās paziņojumiem, preču uzrādīšanu un pagaidu uzglabāšanas deklarācijām, kā arī nodrošināt saskaņošanu dalībvalstīs.
17. *Īpašās procedūras*: šā projekta mērķis ir paātrināt, veicināt un saskaņot īpašās procedūras visā Savienībā, darot pieejamus kopējus darījumdarbības procesu modeļus.

No daudzām citām muitas elektroniskajām sistēmām, kuru mērķis ir sniegt atbalstu muitas dienestiem un/vai palīdzēt importētājiem un eksportētājiem, šajā dokumentā ir minētas šādas sistēmas:

TARIC (Eiropas Savienības integrētais muitas tarifs): tā ir daudzvalodu datubāze, kurā apkopoti visi pasākumi saistībā ar ES tiesību aktiem muitas tarifu, tirdzniecības un lauksaimniecības jomā;

COPIS (viltušanas un pirātisma apkarošanas informācijas sistēma): tā ir paredzēta, lai uzlabotu intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību, uzlabojot sadarbību un informācijas apmaiņu starp tiesību subjektiem un dalībvalstu muitas administrācijām un starp visām dalībvalstu muitas iestādēm;

krāpšanas apkarošanas informācijas sistēma (AFIS): šī drošā sistēma ļauj dalībvalstīm veikt informācijas apmaiņu savā starpā un ar Komisiju par tiesību aktu muitas jomā pārkāpumiem;

riska pārvaldības elektroniskā sistēma: elektroniskā muitas riska pārvaldības sistēma (CRMS), kuras mērķis ir atbalstīt elektronisku riska informācijas apmaiņu reāllaikā starp dalībvalstīm un starp Komisiju un dalībvalstīm; tā savieno 841 muitas iestādi, tostarp visas starptautiskās ostas un lidostas, nozīmīgus sauszemes robežpunktus un visus valstu riska analīzes centrus.